

Natuur.blad

België-Belgique

P.B - Antwerpen X

3/1485

Afgiftekantoor
Antwerpen X
P106230

Driemaandelijks ledentijdschrift van Natuurpunt – maart - april - mei 2012 – jaargang 11 – nummer 1
verschijnt in maart, juni, september en december

Toelating – gesloten verpakking
Retouradres: Natuurpunt,
Coxiestraat 11,
2800 Mechelen

Wild Vlaanderen

Mikpunt

**Internationaal Jaar
van de Vleermuis**

**Grenzeloos
Sumatra**

natuurpunt

DE AVONTUREN VAN "LUC, DE WATERSCHAATSEN", "LINDA DE IJSVOGEL" EN "WALTER DE KIKKER"

Knip ons stripverhaal uit, kleur het in en stuur het op naar: Luc, Linda en Walter, Schaarbeeklei 636, 1800 Vilvoorde. De mooiste tekening wint een leuke prijs!

Kies samen met Ecoworks en Natuurpunt voor het behoud van biodiversiteit. Help Luc, Walter en Linda vandaag nog, surf naar onze e-shop en bestel jouw natuurvijver-bouwpakket.

ecoworks.be/nl/e-shop

Geniet van de lente-actie voor Natuurpuntleden en verkrijg 5% korting.*

ecoworks.be
create nature.

*€ 1499 BTW.I. voor een bouwpakket van 15 m² inclusief 5% korting voor Natuurpuntleden.

✂

Tien jaar jong en meer dan ooit nodig!

EEN
PLUSPUNT
VOOR DE
NATUUR

Met ruim duizend aanwezigen waren jullie op de viering van tien jaar Natuurpunt op 8 december in Gent. Duizend bewijzen dat natuur en landschap in Vlaanderen meer is dan wat decor voor hardere bestemmingen. Een resem politici, van Europees commissaris Potočnic over Vlaamse excellenties, parlementsleden tot burgemeesters en gemeenteraadsleden kwamen ons bij die gelegenheid feliciteren voor tien jaar onverdroten inzet. Maar de grote helden zijn ongetwijfeld jullie allen: 88.000 stemmen voor een krachtig natuurbeleid dat ons meer moet kunnen bieden dan het strikte minimum opgelegd door Europa.

Een aantal belangrijke processen staan dit jaar in de kijker. In de eerste plaats zullen we eindelijk (want alweer rijkelijk laat) aan Europa moeten aantonen dat we het menen met de instandhoudingsdoelstellingen voor soorten en habitats waarvoor we een Europese verantwoordelijkheid dragen. Dat zijn er heel wat en naargelang het einde van dit proces nadert, zien we de zenuwachtigheid van een aantal partners toenemen. Sommigen vragen zich al af of we een ruimere interpretatie kunnen geven aan de strikte Europese verplichtingen. Wij zijn er steeds voorstander van geweest om een zo breed mogelijke consensus na te streven tussen al diegenen die met dit proces geconfronteerd worden. We verwachten van iedereen die zich engageerde om resultaten te boeken, dat ze die ook daadwerkelijk honoreren.

En dan is er natuurlijk ook nog de hervorming van het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid. Ik lees dat het Commissievoorstel om 7% van het landbouwareaal voor natuurdoelstellingen voor te behouden, in Vlaanderen onmogelijk te realiseren is. Natuurpunt heeft, samen met onze Europese BirdLife koepel, steeds gepleit voor 10% en wij blijven dit perfect mogelijk vinden als verplichting om verder Europese subsidies te ontvangen. Eens zal men, ook in Vlaanderen, moeten inzien dat plattelandsbeleid niet synoniem is met landbouwbeleid. Europese plattelandssubsidies zijn er voor alle in dit gebied actieve actoren, om zo de oude tegenstelling tussen (landbouw)economie en ecologie te zien evolueren naar synergie!

Walter Roggeman
Voorzitter Natuurpunt

natuurpunt

Inhoud

maart - april - mei 2012 – jaargang 11 – nummer 1

Doe mee met de Week van de Nestkast	6	Vleermuizen in nood, ook tijdens het Internationaal jaar van de Vleermuis	34
Ontdek alles over het dubbele leven van de kamsalamander	10	Bedreigd! Boomkikker	36
Wordt de Vlaamse regering nog een pluspunt voor de natuur?	14	Ontdek de unieke natuur van de Schelde tijdens de Scheldehappening op 9 april	38
Spring in 't veld? Maak kennis met 12 jolige jumpers	18	Wild van zoogdieren? Komen dan naar Wild Vlaanderen op 27 mei	40
Trek je wandelschoenen aan en struin door de Vallei van de Zwarte Beek-Zelem	27	Harapanregenwoud in Sumatra heeft ademruimte	50

De vleermuis wordt extra in de kijker gezet tijdens het Internationaal Jaar van de Vleermuis.
www.yearofthebat.org

Foto: Groepje valse vleermuizen. Foto: Vilda/Yves Adams

Huisje, tuintje, diertje

Kleine acties om wilde dieren en planten in je tuin te helpen

Tijdens de "Week van de Nestkast" nodigen Vivara, specialist in natuurbeschermingsproducten, en Natuurpunt je uit om te ontdekken welke in het wild voorkomende dieren en planten er in jouw tuin voorkomen en hoe jij die natuur op een eenvoudige manier kan versterken. Van 21 maart tot 1 april kan je terecht in het speciale natuurhoekje in de AVEVE-winkel in je buurt om kennis te maken met duurzame en kwaliteitsvolle producten zoals bijvoorbeeld een eekhoornvoederhuis, een bijenhuis of een koolmeesnestkast ... die we speciaal voor jou selecteerden. Ook door kleine ingrepen in je tuin kan je de leefbaarheid voor wilde dieren en planten spectaculair verhogen.

Tekst: Wim Van den Bossche, Foto's: Vivara

Eekhoorns vinden snel de weg naar een voederhuisje.

De honderdduizenden tuinen in Vlaanderen vormen een groot leefgebied voor planten en dieren. Een tuin kan natuurlijk nooit een natuurgebied vervangen maar iedere tuin, hoe klein ook, kan natuurvriendelijk gemaakt worden. Ook jij kan zo plezier beleven aan de egel, de hommelt en de sleedoorn die je tuin zullen opvrolijken.

Tips voor je terras en huis

Een terras is niet de meest evidente plek om iets extra te doen voor wilde dieren en planten, maar biedt toch mogelijkheden. Heel wat soorten, die oorspronkelijk in holtes of langs rotswanden leefden, zijn immers aangetrokken tot huizen. Oude gebouwen met losse stenen en openingen in het dak of de dakrand bieden een veilig onderkomen voor bijvoorbeeld de huismus en de spreeuw. Moderne gebouwen zijn vaak niet meer geschikt en dus moet je vogels helpen met een nestkast. In een stedelijke omgeving heb je kans op de zwarte roodstaart en in hoge gebouwen op de gierzwaluw.

Je kan ook het terras en de muren opnemen in je tuinplan. Insectenhuisjes of een insectentoren hebben succes op je terras als er dichtbij voldoende voedselplanten zijn voor solitaire bijen en andere insecten. Hou er bij de aanleg van je tuin rekening mee dat er vogels kunnen broeden nabij het terras en op of in het huis. Heb je bijvoorbeeld mussen onder het dak, zorg dan ook voor beschutting en extra voer.

De insectenrijkdom kan je verrijken door klimop,

Vergeet zeker geen water te voorzien.

wilde kamperfoelie, wilde hop en muurleeuwenbek tegen je buitenmuur te planten. Die planten trekken met hun nectar allerlei insecten aan, die op hun beurt voedsel zijn voor spinnen en vogels zoals de zwarte roodstaart en de huismus.

Een waterschaaltje (ook nuttig voor insecten) en een bijenhuisje zijn ook ideaal voor op je terras of balkon.

Tips voor een kleine tuin in de stad

In een kleine tuin zal je een moeilijke keuze moeten maken tussen de leefgebiedjes die je wil aanleggen. Hou in je achterhoofd dat dieren vooral op zoek zijn naar voedsel, beschutting en water. Zelfs op een kleine oppervlakte kan je die drie dingen aanbieden. Door structuur te brengen in je tuin, door struiken en hagen aan te planten, verhoogt de waarde van je tuin spectaculair voor dieren en planten. Beschutting bied je aan via een altijdgroene boom of struik. Een meidoorn of braamstruik is dankzij de doornen een ideale schuilplek en de bloesems trekken vele insecten aan. De huismus en de roodborst nestelen zich graag in klimplanten die je tegen een muurtje of je gevel laat groeien en een haag biedt ruime woongelegenheid in verschillende verdiepingen.

Een vijvertje kan je makkelijk realiseren door bijvoorbeeld een kuip in te graven. Tuinvogels kunnen er drinken en baden, en je zal versteld staan van de variatie aan insecten en waterplanten die opduiken. Velen daarvan koloniseren vanzelf de vijver, maar moerassoorten zoals irissen en zeggen zal je zelf

moeten aanbrengen. Vraag aan vrienden en kennissen met een vijver of je niet wat planten van hen kan krijgen. Haal de planten niet uit natuurgebieden want zo verstoor je het ecosysteem.

Wil je amfibieën en insecten zoals libellen en schrijvertjes aantrekken in je vijver, wees dan spaarzaam met het aantal vissen. Vissen eten immers de eitjes en larven van amfibieën en insecten. Je kan ook opteren om een deel van de vijver af te sluiten met voliërdraad zodat de vissen er niet bij kunnen. Zorg dat er op korte afstand van de vijver een plaats is waar dieren kunnen schuilen. Een hoop rotsblokken, een stapel hout, dicht struikgewas met een laag van bladeren is perfect.

De basisregel voor biodiversiteit is variatie en die geldt ook voor het gazon. Hoe meer onregelmatigheden je toelaat in het gras, hoe meer soorten dieren en planten het gazon met je zullen delen. Mieren vinden een perfect leefgebied in je gazon en zijn nuttig want ze verwerken afval en eten andere insecten zoals vliegen en muggen. Mieren zijn op hun beurt voedsel voor de groene specht.

Bemest het gazon niet te vaak en kies voor organische meststoffen. De paddenstoelen in het gras zullen immers verdwijnen als je veel bemest en jaarlijks ontmost. Meet je watergebruik door een emmer op het gras te plaatsen als je de tuinsproeier aanzet. Wanneer er een centimeter water in de emmer staat is de bodem vochtig genoeg.

Waarom zou je van de minst betreden zones van je

Houtbetonnen nestkastje.

gazon geen kleurrijk kruidenrijk gazon of bloemenweide maken? Tegelijkertijd win je tijd, want een bloemenweide is veel minder arbeidsintensief dan een gewoon grasveld. Een paar vierkante meter bloemenweide fleurt je gazon op en is het perfecte gespreksonderwerp tijdens je zomerse barbecue. Het maakt zeker indruk op je gasten als je kan opsommen hoeveel vlinders en bijensoorten je in je tuin hebt!

Een bloemenweide met meerjarige bloemen is weinig arbeidsintensief. Verwijder graszoden en start met een open, onbegroeide plek. Bij heel voedselrijke gronden krijg je de eerste jaren te maken met verruiging, want de voedselrijke verstoorde bodem is een uitnodiging voor brandnetel en zuring. Het inzaaien doe je best einde maart tot half april. Zaai het

mengsel dun waardoor je stevige en gezonde planten krijgt. Hark na het zaaien zachtjes in. De beste locatie voor je bloemenweide is een perceeltje in volle zon. Het maaien van het perceel moet één keer gebeuren voor een eenjarige akkerbloemenweide en twee keer per jaar (begin juli en eind september) voor meerjarige bloemen. Laat het maaisel drogen op het perceel zodat de zaden er kunnen uitvallen en gebruik geen meststoffen.

Een takkenhoop mag niet ontbreken. Dood hout is van belang voor het ecosysteem en in belangrijke mate voor zwammen. De zwammen zorgen voor de afbraak van dode organische stof en brengen mineralen weer in omloop in het ecosysteem. Begin je stapel onderaan met wat dikkere stukken hout. Bundel

Literatuur voor beginners

Je natuurvriendelijke tuin staat niet los van het omringende landschap en de soorten die daarin voorkomen. Op het platteland kan je bijvoorbeeld geen gierzwaluw aantrekken, want die houdt van de stad, de boerenzwaluw daarentegen vind je enkel op het platteland in de buurt van vee. Wil je gericht een soort helpen dan moet je een beetje studiewerk doen. Een goede basis om te starten is www.natuurpunt.be/bouwmee en het boek "Dieren in nesten... in je tuin". Medewerkers van Natuurpunt hebben voor jou hun kennis over soortbescherming en het herkennen van soorten gebundeld in "Dieren in nesten...in je tuin" (Uitgeverij Borgerhoff & Lambrichts). Het boek is rijk geïllustreerd door fotografen die als vrijwilliger voor Natuurpunt actief zijn. In het boek worden de mogelijkheden om iets te doen voor dieren en planten in de stadstuin, de plattelandstuin, het bos, de tuinvijver ... uitgelegd. Om gericht en met een grote kans op succes te kunnen werken, moet je leren welke soorten in de directe omgeving van je tuin voorkomen. Daarom worden van verschillende soortgroepen: vlinders, bijen, vogels, zoogdieren, paddenstoelen ... de meest voorkomende soorten duidelijk voorgesteld. Voor de doe-het-zelfers zijn er ook bouwplannetjes voorzien. Te koop in onze Natuur.winkel voor 16 euro

takken, steek ze zo vast mogelijk in de hoop en gooi er af en toe wat snoeimateriaal en een beetje maaisel of ander plantenmateriaal bij. Kies voor een schaduwrijke plek zodat de zwammen en de insecten niet uitdrogen. De zwammen zullen hun werk doen en het geheel heel langzaam doen verdwijnen. Het duurt enkele jaren voordat

een takkenhoop van 1 tot 2 meter verdwijnt. Je kan de takkenhoop minder opvallend maken door er klimplanten of planten met uitlopers over te laten groeien zoals bramen, kamperfoelie, pompoen... Leuk is ook om bij de bouw van de stapel een opening in het midden te laten waar je later een klimplant in kan planten zoals kamperfoelie of een clematis.

Een grote hoop takken is een perfecte overwinteringsplaats voor insecten. Maar als je dit te slordig vindt, kan je ook kastjes ophangen voor insecten. Er zijn kasten voor oorwormen, gaasvliegen, hommels, solitaire bijen en lieveheersbeestjes. De oorwormen en gaasvliegen zijn voor de schadelijke insecten de leeuwen van je tuin, de perfect opgeleide biologische bestrijder die je zeker in de buurt van je groententuin wil. Zo'n kastje heeft geen grote invliegopening zoals een nestkast voor vogels maar heeft kleinere openingen en verschillende kleine compartimentjes.

Voorzie in je tuin ook voldoende nestgelegenheid voor vogels en zoogdieren. Een aantal soorten zijn heel kieskeurig in de keuze van het type nestkast. Alle informatie vind je op www.natuurpunt.be/nestkast

▲
▲
Duokast
voor bijen en
vlinders.

▲
Nestkastje
voor
koolmees.

Tips voor grotere tuinen in een park of landelijke omgeving

Ook in grotere tuinen zijn dieren op zoek naar beschutting, voedsel en water. Je hebt in een grote tuin meer kans om het landschap te integreren in je tuinplan door bijvoorbeeld de overgang naar een bos of bomenrij mee op te nemen in je tuinplan. Zorg voor variatie in de leeftijd van bomen en struiken. Zorg ook dat dood hout aanwezig is in de vorm van takkenhopen, dode takken of bomen waar ze geen gevaar opleveren. Ongewervelde dieren zijn ook in hoge mate afhankelijk van dood hout. Een bos beroven van het dood hout veroorzaakt een verlies van meer dan 20% van de fauna want ook vogelsoorten, vleermuizen en knaagdieren profiteren van dode bomen voor nestgelegenheid of voedselbron.

Wilde planten worden te vaak enkel gezien als onkruid. Je kan die planten ook zo snoeien, knippen of vormgeven dat ze niet misstaan in een wat nettere tuin. Een tuin met inheemse planten biedt een aantal voordelen boven een tuin met uitheemse planten. Inheemse planten zijn aangepast aan ons klimaat en leven in samenhang met insecten en andere dieren door voedsel en beschutting te bieden. De planten zijn bestand tegen ons klimaat en zijn daardoor minder onderhoudsgevoelig. Ze zijn ook minder gevoelig voor ziekten waardoor je niet of zelden bestrijdingsmiddelen hoeft te gebruiken.

Besdragende struiken bieden een bloemenweelde in het voorjaar, nestgelegenheid en voedsel in de herfst. Vlier, meidoorn, vuilboom, hulst en lijsterbes moet je zeker in een vogelvriendelijke tuin aanplanten. Waarom niet kiezen voor een haag van besdragende struiken in plaats van een muur of schutting?

Voor het aanplanten van je haag of houtkant heb je ook onder inheemse planten een ruime keuze. Beuk, haagbeuk en meidoorn zijn klassiekers. Met zomereik, hazelaar en rode kornoelje breng je leven in de haag. Vlier en linde produceren uitbundige bloesems waar je thee van kan maken. Plant ze ongeveer 1,5 meter uit elkaar.

In veel gemeenten kan je trouwens subsidies aanvragen voor het onderhoud van kleine landschapselectementen zoals haag, houtkant, bomenrij en hoogstam-mige fruitboomgaarden.

Heb je zelf de kans om een bos aan te planten, informeer je dan eerst over welke soorten eigen zijn aan de streek en kies voor die bomen. Zomereik, gewone beuk, gewone es, haagbeuk, veldesdoorn, verschillende soorten wilg, ruwe berk, zomerlinde, zwarte els en wilde lijsterbes zijn interessante soorten om aan te planten.

Bekijk de door Natuurpunt en Vivara geselecteerde producten in de AVEVE winkels. Meer info vind je op www.natuurpunt.be/nestkast, www.vivara.be, www.avevewinkels.be en www.weekvandenestkast.be Breng zeker ook eens een bezoekje aan onze Natuur.winkel! www.natuurpunt.be/winkel

Mooie monstertjes

Natuurpunt beheert 19.000 ha natuur in Vlaanderen. Geregeld vragen we jullie om mee te komen helpen op beheerdagen. Maar waar dient al dat beheer voor? We doen het voor "de natuur", maar kunnen planten en dieren het wel appreciëren? We richten onze natuurgebieden zo goed mogelijk in omdat ze zich thuis zouden voelen, maar komen ze wel? Hier een succesverhaal: de kamsalamander is een absolute topsoort die we dankzij gericht beheer weer mogen verwelkomen in verschillende gebieden.

Tekst: Peter De Ridder, foto: Vilda/Rollin Verlinde

Je kan kamsalamanders met recht en reden voorhistorisch noemen. Ze stammen immers af van de eerste avontuurlijke gewervelde dieren die aan land kropen. Enkele honderden miljoenen jaren later lijken ze daar nog halvelings spijt van te hebben. De kamsalamander leeft met een compromis: lente en zomer in het water, herfst en winter op het land.

Kamsalamanders hebben een kam. Dat is niet uniek: ook onze kleine watersalamander heeft een kam. Maar die van de kamsalamander is speciaal. Hij heeft er zelfs twee. De hoge rugkam start op de kop en stopt aan de staartwortel; hij is diep ingesneden, lijkt wel gerafeld. De staart heeft een eigen kam. De kammen dienen om het mannetje onweerstaanbaar te maken voor vrouwtjes. Ook de kleur speelt daarbij een rol: over de donkere flanken loopt een zwerm van witte puntjes en er is de lichtblauwe, parelmoerig glanzende streep op de staart. De oranje buik die fel afsteekt tegen het zwarte lijf heeft grote zwarte vlekken. Voor zoveel pracht vallen de vrouwtjes bij bosjes. Dan begint het echte werk pas. Het mannetje verdedigt een klein territorium en moet een vrouwtje ervan overtuigen zijn spermapakket op te nemen. Alleen

doen kamsalamanders, net als alle andere amfibieën, niet aan inwendige bevruchting. Zo maken ze het zichzelf wel erg moeilijk. Het mannetje zet een spermapakket af en probeert er een vrouwtje overheen te sturen. Als ze verkeerd loopt, verspert hij de weg en leidt haar weer op het juiste pad. Daarbij maakt hij een hoge rug als een kat, kronkelt zich in allerlei bochten; zelfs een corrigerende tik met de staart hoort erbij. Het werk van het mannetje is dan gedaan en nu moet het vrouwtje aan de slag. Ze legt enkele honderden eitjes, die ze met haar achterpoten elk afzonderlijk vouwt in bladeren van waterplanten! Dankzij het geleiomhulsel blijven ze plakken. De larven die uit de eitjes komen, worden vervolgens allemaal opgegeten door vissen, libellenlarven, geelgerande waterkevers, een waterspitsmuis... Het volgende jaar worden weer een paar honderd larven gelanceerd in de poel, met eenzelfde resultaat. Als je rekent dat kamsalamanders geslachtsrijp zijn na twee à drie jaar en meer dan tien jaar oud kunnen worden, dan zou een vrouwtje in totaal een paar duizend nakomelingen kunnen produceren. Als er hiervan twee in leven blijven tot die zelf voor nakomelingen kunnen zorgen, is de missie geslaagd. Meer dan twee, en de populatie groeit!

Gefacineerd door amfibieën en reptielen?

Lees er alles over in de "Veldgids Amfibieën en reptielen". De gids beschrijft nagenoeg alle soorten amfibieën en reptielen van Europa (125 soorten).

Te koop in onze Natuur.winkel,
www.natuurpunt.be/winkel

Na het broedseizoen vervagen de felle kleuren, de kam slinkt, de huid wordt harder en knobbelig en de ogen veranderen zelfs ietwat van vorm om op land beter te kunnen zien. De kamsalamanders zijn klaar voor de jaarlijkse herbeleving van dat memorabele moment lang geleden: ze gaan aan land, ook al is het maar om in de (verre) buurt van hun poel te overwintert onder stenen of hout. Onderweg sukkelen ze daarbij wel eens in een emmer bij de paddenoverzet. Tot grote vreugde van de Natuurpunters ten velde. Want zo weten ze dat die zeldzame monstertjes er nog zijn. Zo zeldzaam dat de soort in Vlaanderen niet meer kan overleven zonder natuurbeheer. Daarvoor doen we het dus!

Wim Annaert is conservator van de Oude Spoorwegberm en was getuige van de wedergeboorte van het Hulstmanbos in Kontich, provincie Antwerpen..

Op zondag 4 maart organiseerde afdeling Oude Spoorweg in de Kontichse deelgemeente Waarloos de eerste aanplantingfase van het Hulstmansbos. Voor de afdeling een hoogdag in haar 25-jarig bestaan: de eerste effectieve bosuitbreiding in dit deel van de Antwerpse zuidrand.

In 2011 verkocht brouwerij Alken-Maes het 2 ha groot terrein aan Natuurpunt. Een succesvolle lokale aankoopcampagne, die meer dan 30.000 euro opleverde, aangevuld met middelen van de campagne Bos voor Iedereen, maakte het mogelijk om de bosaanplant nu al te realiseren. Ook de Lion Clubs van Kontich en Antwerpen Middelheim sprongen mee op de kar.

Dat dit bosproject echt leeft in Kontich was te merken aan de enthousiaste opkomst van sponsors, buurtbewoners, de lokale jeugdverenigingen en verschillende scholen uit de buurt. Op korte tijd plantten zij 2300 autochtone bomen en struiken. Voor de officiële toets zorgden burgemeester Luc Blommaerts en Chris Steenwegen, algemeen directeur Natuurpunt. Samen met schrijver Jeroen Olyslaegers en theatermaker Dimitri Leue leidden ze symbolisch de wedergeboorte van het Hulstmansbos in door een aantal hoogstammige zoete kerken aan te planten.

Tot aan de Eerste Wereldoorlog maakte dit terrein deel uit van een groter boscomplex. Op een klein relict na werd het gekapt door het Duitse leger en die had toen geen verplichting tot heraanplanting.

Dankzij de vele vrijwilligers heeft de afdeling de eerste cruciale stap kunnen zetten om het natuurlijk bosareaal in de regio te herstellen. Voor meer info: www.natuurpunt.be/oudespoorweg en www.bosvooriedereen.be

Natuur.oriolus

Het vierde Oriolus-nummer van 2011 brengt verslag uit over één van de zeldzaamste zangvogels van Europa: de sterk bedreigde waterrietzanger. Je leest over de achteruitgang en de oorzaken van de bedreiging en over de verschillende

onderzoeken die momenteel lopen. In het vorige nummer kregen we uitgebreid verslag over de invasie van ruigpootbuizerds, nu is de witkopstaartmees aan de beurt. Erg intrigerend om te lezen is dat het toekennen van een naam aan een staartmees toch enig denkwerk vereist. De winterse pletwals bracht meer dan 500 watige witkopjes naar onze contreien. Naast de vaste rubrieken krijgen vogelkijkers info over het gebruik van Avimap (een nieuwe tool voor broedvogelkartering) en "slimme streeplijsten" op waarnemingen.be. Lars Svensson sluit het nummer af met een interessant interview.

Info & abo: www.natuurpunt.be/oriolus

Natuur.focus

In nummer 4-2011 vind je drie artikels over bossen: het belang van zwaar dood hout voor kevers en houtzwammen, het effect van bosomvorming op populaties van de schapenteek en de rol die populieren kunnen spelen als pionier voor natuurontwikkeling. Het verhaal van de spectaculaire herontdekking van de lentevuurspin door de Belgische Arachnologische Vereniging Arabel verscheen eveneens in het nieuwe nummer van Natuur.focus.

Volg ons nu ook op facebook!

www.facebook.com/Natuur.focus
www.natuurpunt.be/focus

Lentevuurspin. Foto: Lex Peeters

Swarovski Birders Award

Tijdens de tiende editie van de Belgische Vogeldag, februari 2011, werd het startschot van de Swarovski Birders Award gegeven. Je kon deelnemen op de Mystery Competitie tijdens de Vogeldag en de rest van het jaar via de raadselfoto's in Natuur.oriolus. Wie het beste de mysterieuze vogels op naam kon brengen en dus de meeste punten haalde won een Swarovski EL 10x50. Ondertussen is de winnaar bekend en kan Peter Adriaens de natuur in trekken met zijn nieuwe verrekijker. We willen hem nogmaals feliciteren.

Boerderij 't Meersenhof in gebruik in de Kalkense Meersen!

Op zaterdag 31 maart is er de allereerste opendeurdag in 't Meersenhof, de nieuwe boerderij van Natuurpunt in de Kalkense Meersen. Je bent er vanaf 14u welkom voor een rondleiding langs de stal met galloways en enkele machines en tractoren, een woordje uitleg over het beheer in de Kalkense Meersen, een hapje en een drankje. Er vertrekken ook twee geleide wandelingen door de Kalkense Meersen. Momenteel heeft Natuurpunt een kudde van meer dan 700 grote grazers zoals aberdeens en galloways. Een deel daarvan keert in de winter terug naar een boerderij of winterweide. Daar wordt het hooi van de omliggende natuurgebieden als wintervoeding en strooisel gebruikt. Natuurpunt beschikt hiervoor over vijf boerderijen in Oostende, Bonheiden, Koersel, Ename en sinds afgelopen winter ook in het Oost-Vlaamse Scheldelands, in het natuurgebied van de Kalkense Meersen.

De professionele terreinploeg zal 't Meersenhof ook gebruiken als uitvalsbasis en afdeling Scheldeland zal er een beperkte ontvangst- en vergaderruimte inrichten, met informatie over de Kalkense Meersen.

www.natuurpunt.be/scheldeland

Foto: Antoon blondeel

Natuurpunt Educatie en Centrum voor Natuur- en Milieueducatie (CVN) slaan handen in elkaar

De twee instellingen voor natuur- en milieueducatie, Natuurpunt Educatie en CVN gaan samenwerken. Op 31 januari werd de overeenkomst plechtig ondertekend. CVN zal samen met Natuurpunt Educatie Natuur.natuurguiden opleiden. In die formule ligt de nadruk nog sterker op de inzet en betrokkenheid van de toekomstige guiden bij de natuurbeweging. Het is tegelijk een goede voorbereiding op de opleidingen natuurbeheer en natuurstudie van Natuurpunt Educatie. De Dag van de Natuureducatieve Vrijwilliger is voortaan ook een gemeenschappelijk initiatief. Dit jaar gaat de activiteit door op zaterdag 14 april, in Hof ter Saksen in Beveren. "Grenzen verleggen! De natuureducatieve vrijwilliger van de toekomst" is het thema van de dag. In de voormiddag wisselen we samen van gedachten en doen we voorstellen voor meer samenwerking. 's Middags kan iedereen zijn grenzen verleggen. Buiten het "hokje" treden en zich laten uitdagen door thema's zoals klimaat, duurzaamheid, erfgoed...

Inschrijven via www.c-v-n.be.

Boembekemolen heeft een eigen bier!

De boomgaard in Boembeke (Vlaamse Ardennen) levert jaarlijks een massa appels. Die appels werden de voorbije herfst ten dele geperst tot sap en met dat sap werd een bier gebrouwen. Zo ontstond het "Boembeke Luiwerk".

Proef van dit unieke bier en steun zo de restauratie van de Boembekemolen.

www.natuurpunt.be/boembekemolen

Wordt de Vlaamse regering nog een pluspunt voor de natuur?

Een Vlaamse regering krijgt 5 jaar de tijd om te werken. Daarna zijn er opnieuw verkiezingen en treedt een nieuwe ploeg aan. De huidige regering startte zomer 2009 en is halfweg haar regeertijd. Dus stelden we ons de vraag hoe onze Vlaamse regering het eigenlijk doet als het er op aankomt te zorgen voor de Vlaamse natuur?

Tekst: Wim Van Gils

Doet deze regering wat ze zelf heeft gepland en beloofd? We namen het regeerakkoord er nog eens

Toekomstige generaties genieten van de natuur. Foto: Wouter Van Reusel

bij en gingen na wat er totnogtoe van de plannen in huis kwam. Het resultaat valt tegen. Terwijl de maatschappelijke nood aan natuur nog nooit zo hoog was, ging het natuurbeleid van de Vlaamse regering erop achteruit. Natuurpunt trekt aan de alarmbel en vraagt aan de Vlaamse regering om in te grijpen en alsnog te doen wat er indertijd werd afgesproken. Onze eigen minister, Joke Schauvliege, kan dit niet alleen waarmaken. Zij verdient de steun van de andere leden van de Vlaamse regering en in de eerste plaats van minister-president Peeters. Natuurpunt vraagt aan de minister-president om van zijn regering alsnog een pluspunt voor de natuur te maken.

Krijgt natuur voldoende ruimte in Vlaanderen?

Al in 1997 werd afgesproken dat er meer groen moest komen in Vlaanderen. Aan zowel landbouw als aan natuur werden een aandeel in de open ruimte toegewezen waarbij er 48.000 ha natuur en bos zouden bijkomen. We zijn nu 15 jaar verder en we blijven steken op 17.400 ha. Dat is erg. Maar nog erger is dat we

Europese milieuministers gezwicht voor landbouwlobby

De inschrijving van maatregelen voor biodiversiteit in het Gemeenschappelijke Landbouwbeleid werd in december geblokkeerd door de landbouwlobby. Europees commissaris Potočnik benadrukte achteraf dat de Commissie het belang van biodiversiteit in het GLB zal blijven verdedigen. Natuurpunt rekent op hem én op het Europees Parlement om in dit dossier het algemeen belang voorop te houden, de milieuministers slagen er klaarblijkelijk niet in.

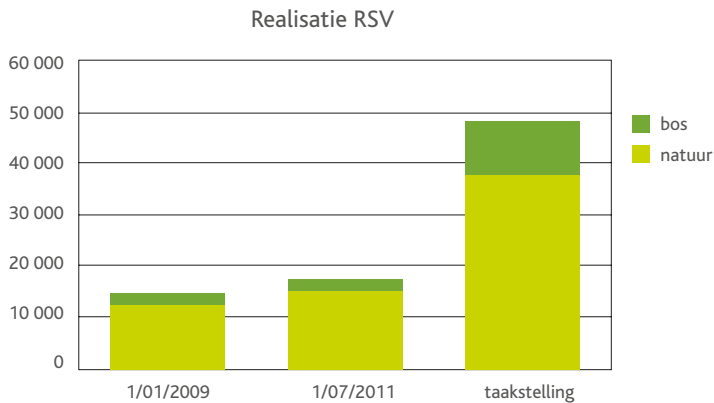
www.natuurpunt.be/landbouw

Jacht op de vos

Over de (on)zin van het voorstel van minister Schauvliege om de jacht op de vos jaarrond overal mogelijk te maken, is alles zowat gezegd. Aan de positieve kant valt te melden dat de minister (eindelijk) het begrip "schade" en "preventieve maatregelen" wil definiëren, zodat duidelijk wordt dat wie zijn kippen wil beschermen, eerst zelf maatregelen moet nemen.

www.natuurpunt.be/vos.

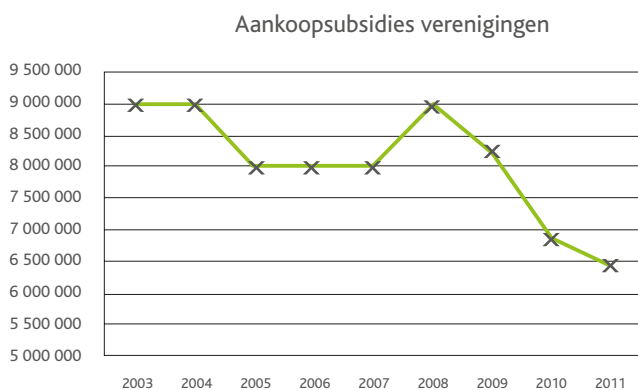
actie@reactie

momenteel geen vooruitgang meer maken. Daardoor blijft het onduidelijk waar we de extra natuur kunnen gaan creëren en waar er voor landbouw gekozen wordt. Die onzekerheid duurt nu al vele jaren en verhindert op veel plaatsen een betere verstandhouding tussen natuur en landbouw en dat is spijtig.

Financieel: besparen op kap van de natuur

Op financieel vlak voerde de Vlaamse regering vooral besparingen door. Dat is natuurlijk niet alleen het geval voor de natuurbudgetten. Maar we stellen toch vast dat hier onevenredig hard werd gesnoeid. De budgetten van de terreinbeherende verenigingen zijn zwaar getroffen. De aankoopbudgetten zijn de laagste sinds vorige eeuw. Tussen 2008 en 2011 werd er 2,5 miljoen euro bespaard op het aankoopbudget voor verenigingen, dit is 25% van het budget. Terwijl de aankoop van gebieden nog steeds het meest effectieve én duurzame instrument is om de natuur duurzaam te beschermen.

De maatschappelijke nood aan natuur was nog nooit zo hoog. Foto: Vil Yves Adams

Maar aankopen is niet voldoende. Eens aangekocht moet een gebied ook erkend worden waardoor we de middelen krijgen om het te kunnen beheren. Alleen zo kunnen we de gewenste natuurkwaliteit realiseren. Of de toegankelijkheid voor het publiek verhogen. Met dat geld betaalt Natuurpunt de arbeiders, koopt het materiaal (van tractor tot hooivork) voor hen en voor de vrijwilligers en uiteraard de brandstof om alles te doen draaien. Ook daar blijft een grote achterstand. In plaats van de jaarlijks geplande 1000 ha halen we amper de helft.

“Natuur is goud waard”

In 2011 engageerde minister Schauvliege zich voor een inhaaloperatie, en ze maakte dat engagement ook waar. Toch ligt nog meer dan 2500 ha te wachten op erkenning door de minister, waarvan sommige

actie@reactie

Vlaamse regering maakt extra ruimte voor natuur onbetaalbaar

Het doel (vastgelegd in het ruimtelijk structuurplan Vlaanderen) om 48.000 ha bijkomend natuur- en bosgebied aan te duiden, raakt maar niet gerealiseerd. Belangrijk probleem is de regeling om eigenaars en gebruikers te compenseren: die kost overdreven veel geld. Natuurpunt vraagt dan ook een bijstelling.

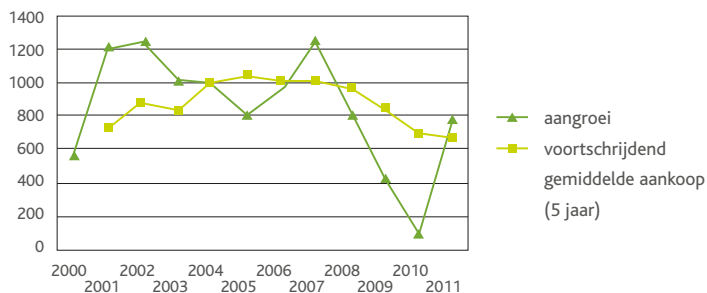
www.natuurpunt.be/flankerendbeleid.

LIFE: Europese levenslijn voor natuur

Europa financiert projecten om de Natura 2000-doelstellingen waar te maken via het LIFE-projectfonds. In het huidige EU-voorstel is hiervoor 0,1% van het totale EU-budget voorzien, en dat is totaal onvoldoende om de EU-biodiversiteitsstrategie tegen 2020 te realiseren. Natuurpunt vraagt een sterk LIFE-fonds met 1% van het totale EU-budget, ofwel 5 cent per EU-burger per week.

www.natuurpunt.be/life

Aangroei erkende reservaten

projecten al in 2004 zijn ingediend. Die terreinen worden ondertussen al jaren zo goed en zo kwaad mogelijk door de vrijwilligers van Natuurpunt beheerd zonder enige ondersteuning van de overheid.

Slechte punten voor Europees- en soortenbeleid

Vlaanderen moet actie ondernemen om de Europese Vogel- en Habitatrichtlijn uit te voeren. Die richtlijnen vormen het hart van het Europese natuurbeleid en hebben als doel om soorten en natuurlijke systemen

Wandelaars in de IJzervallei. Foto: Vilda/Yves Adams

Natuurbeleving. Foto: Vilda/Lars Soerink

in stand te houden via een grensoverschrijdend netwerk van natuurgebieden (Natura 2000). Naast de afbakening van die Europees beschermde gebieden, moeten de lidstaten ook doelen opstellen en maatregelen nemen om de soorten en habitats naar een "gunstige staat van instandhouding" te brengen. In Vlaanderen heeft het proces al twee jaar vertraging opgelopen. En Natuurpunt heeft ernstige twijfels over de manier waarop Vlaanderen invulling geeft aan de Europese doelstellingen.

"Het draagvlak voor natuur stijgt"

Tot slot zijn we ook erg ontgoocheld omdat er zo weinig actie ondernomen wordt om bedreigde soorten te beschermen. Nochtans beloofde de regering om de toestand van soorten en soortengroepen die het moeilijk hebben, te verbeteren. Door bijvoorbeeld beschermingsplannen te maken voor dieren als de hamster, en ze ook uit te voeren. In de praktijk zien we daar rond weinig beweging, maar wél veel aandacht voor soorten die "last" veroorzaken, denk maar aan de versoepeling van de jacht op de vos. Er is veel minder haast om iets te doen voor soorten die ernstig bedreigd zijn.

Moet er nog (meer) draagvlak zijn?

Natuurpunt ziet nochtans het draagvlak voor meer natuur stijgen. Dat zien we niet alleen bij onze leden en de vele bezoekers van natuurgebieden, maar ook

aan het stijgende aantal aanwezigen bij publieksevenementen overal in Vlaanderen, het stijgend aantal samenwerkingen met bedrijven (ondertussen meer dan 100), de succesvolle samenwerking met meer dan 800 landbouwers en natuurlijk met duizenden enthousiaste vrijwilligers. Onze Natuurpuntcursussen trekken wekelijks honderden geïnteresseerden en elk weekend gaan duizenden mensen op zoek naar wat er bloeit en groeit in een van de natuurgebieden van Natuurpunt.

Natuur is goud waard

Naast ontspanning en inspiratie biedt natuur ook tal van economisch waardevolle ecosysteemdiensten die onbetaalbaar zouden worden moesten we ze moeten vervangen. De economie kan niet zonder natuur voor grondstoffen, het zuiveren van de lucht en de bodem, bufferen tegen geluid of de opvang van CO₂ en fijn stof. De financiële waarde van bestuiving door bijen en insecten werd in Nederland becijferd op 1 miljard euro. Zoveel zou het kosten moest de mens zelf alle gewassen bestuiven. Tijdens de overstromingen vorig jaar bleken natuurgebieden ideale overstromingsgebieden te zijn, waardoor bijvoorbeeld Leuven de voeten droog hield. Om die ecosysteemdiensten te verzekeren, werkt Natuurpunt met vele partijen samen om een robuust netwerk van natuurgebieden te creëren. Dit doet de biologische diversiteit toenemen en zorgt ervoor dat wij én onze toekomstige generaties kunnen blijven genieten van de diensten die de natuur ons dagelijks biedt.

Jolige jumpers

In België komen zo'n 45 soorten sprinkhanen voor. Ze behoren tot 5 verschillende families: de sabelsprinkhanen, de krekels, de veenmollen, de doornsprinkhanen en de veldsprinkhanen. We bieden je hier een staalkaart van de sprinkhaanbiodiversiteit.

Sinds het najaar van 2011 hebben we binnen Natuurpunt een sprinkhanenwerkgroep, Saltabel! We hebben een eivolle kalender met boeiende excursies opgesteld voor 2012.

Neem zeker eens een kijkje op www.natuurpunt.be/saltabel.

Tekst: Jorg Lambrechts

Sikkelsprinkhaan

De sikkelsprinkhaan (*Phaneroptera falcata*) is een sierlijke sabelsprinkhaan die opvalt door de achtervleugels die veel korter zijn dan de voorvleugels. De dieren vliegen makkelijk op en hebben een libelachtige vlucht. Let bij de vrouwtjes op de korte, kromme (sikkelvormige!) legboor. Anno 1990 kwam de soort slechts op enkele plaatsen in Zuid-België voor. Momenteel kan ze over heel België gevonden worden, in Vlaanderen het meest in heidegebieden en andere droge, snel opwarmende terreinen.

Foto: Vilda/Jeroen Mentens

Boomsprinkhaan

De boomsprinkhaan (*Meconema thalassinum*) is herkenbaar aan de bleek geaderde vleugels, die aan de vleugels van een gaasvlieg doen denken, en aan de gele streep midden over de kop en het borststuk. Doordat ze op licht afkomen en goed kunnen vliegen, worden ze vaak binnenshuis gevonden. Het is een zeer algemene soort in Vlaanderen die overal voorkomt waar bomen staan. De mannetjes van deze sabelsprinkhaan maken op een bijzondere manier geluid: ze trommelen met de achterpoot op een blad. Het is één van de weinige volledig carnivore inheemse sprinkhanen: de dieren eten vooral zachte insecten zoals bladluizen.

Foto: Vilda/Yves Adams

Grote groene sabelsprinkhaan

De grote groene sabelsprinkhaan (*Tettigonia viridissima*) is één van de grootste Belgische insecten. De zang, een luid en schel geratel, is een typisch geluid op een warme zomeravond en kan je wellicht ook in je eigen tuin horen. De grote groene sabelsprinkhaan is zeer algemeen, maar doordat de dieren enerzijds goed gecamoufleerd zijn en anderzijds vooral in dichte ruigtes en struwelen leven, worden ze toch niet zo vaak waargenomen.

Foto: Vilda/Yves Adams

◀ Wrattenbijter

De wrattenbijter (*Decticus verrucivorus*) is één van de 5 sprinkhanen die in Vlaanderen is uitgestorven de voorbije decennia. Deze sabelsprinkhaan, die kenmerkend is voor heidegebieden en kalkgraslanden, neemt in heel West-Europa sterk af. De Nederlandse naam, evenals de Engelse, Duitse, Zweedse, Deense en Latijnse, zijn afgeleid van het historische gebruik van Zweedse boeren om wratten te laten verwijderen door de sprinkhanen! Inderdaad, uit recent onderzoek bleek dat de dieren na de beet vocht aanbrengen in de wond dat tegen wratten kan gebruikt worden.

Foto: Vilda/Jeroen Mentens

► Veldkrekel

De veldkrekel (*Gryllus campestris*) is een forse zwarte krekel die bekend is door zijn luide zang. Dit is steevast een achtergrondgeluid in films waar men de sfeer van zwoele zomeravonden wil oproepen. De veldkrekel was vroeger zeer algemeen, vooral in de Kempen, waar de dieren in zelfgemaakte holletjes leven in de heide en andere droge, schraalbegroeide terreinen. De veldkrekel kende zowel in Nederland als België een enorme achteruitgang en komt nu slechts plaatselijk voor.

Foto: Vilda/Rollin Verlinde

◀ Huiskrekel

De huiskrekel (*Acheta domestica*) is door menselijke activiteiten over een groot deel van de wereld verspreid geraakt. Bij ons is de soort beperkt tot permanent warme plaatsen zoals bakkerijen, varkensstallen, ... In de zomer kan je ze soms ook buiten vinden, bijvoorbeeld waar stalmest op akkers is gedeponneerd. De luide, melodieuze zang is de beste manier om de aanwezigheid van dit lichtbruine krekeltje vast te stellen.

Foto: Vilda/Rollin Verlinde

◀ Veenmol

De veenmol (*Gryllotalpa gryllotalpa*) is uniek onder de sprinkhanen door zijn verbrede, molachtige voorpoten waarmee hij ondergrondse gangen graaft. Naast graven kunnen veenmollen ook lopen, zwemmen, duiken en vliegen! En ze zingen luid, een laag en monotoon trillend geluid dat op dat van de rugstreeppad en nachtzwaluw lijkt. In Vlaanderen komt de Veenmol slechts plaatselijk voor, maar kan daar wel erg talrijk zijn.

Foto: Vilda/Yves Adams

Doornsprinkhaan ▶

Doornsprinkhanen zijn kleine, onopvallende sprinkhaantjes die geen geluid maken. Ze hebben een halsschild dat sterk naar achteren verlengd is en als een "doorn" over het achterlijf uitsteekt. Het hier afgebeelde gewoon doornkje (*Tetrix undulata*) is heel algemeen in Vlaanderen en massaal te vinden op schaars begroeide, ietwat vochtige plekken.

Foto: Vilda/Yves Adams

◀ Blauwvleugelsprinkhaan

De blauwvleugelsprinkhaan (*Oedipoda caerulescens*) komt van nature voor in de duinen en heide, maar is ook overgeschakeld naar secundaire, door de mens gecreëerde biotopen als (zand- en grind)groeves, spoorwegbermen en mijnterrils. Gelukkig maar, want van onze uitgestrekte heide blijft niet veel meer over en de resterende gebieden vergrassen door luchtvervuiling, terwijl deze veldsprinkhaan gebonden is aan onbegroeide plekken. In zit zijn de dieren goed gecamoufleerd, maar als ze wegvliegen vallen de mooie blauwe achtervleugels op.

Foto: Vilda/Jeroen Mentens

◀ Moerassprinkhaan

De moerassprinkhaan (*Stethophyma grossum*) is de grootste veldsprinkhaan die in België voorkomt. Op hun achterpoten dragen ze de Belgische driekleur: rode achterdij, gele achterscheen met zwarte doorns. De mannetjes maken een "knappend" geluid dat lijkt op het geluid van een schrikdraad en dat je makkelijk kan nabootsen door met je vingers te knippen. Deze kenmerkende soort van natte graslanden en ruigtes kende in de 20ste eeuw een sterke achteruitgang in Vlaanderen (o.a. door het draineren van natte gebieden) maar toont recent een voorzichtig herstel in natuurgebieden.
Foto: Vilda/Yves Adams

Negertje ▶

Het negertje (*Omocestus rufipes*) dankt zijn bijzondere Nederlandse naam aan het feit dat de mannetjes diep zwart van kleur zijn (met een rode achterlijf punt). Het is een soort die bijna uitsluitend in natuurgebieden te vinden is, zowel op vochtige plaatsen in natte heide als op droge plaatsen in bosranden en op kapvlakten en in Wallonië op kalkgraslanden.

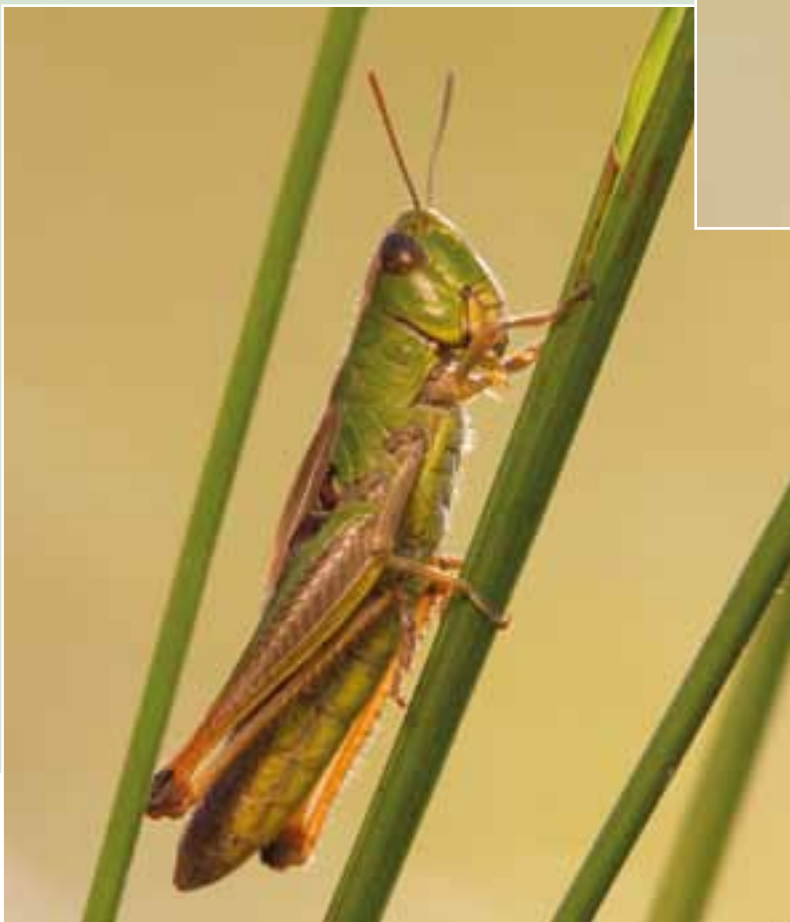
Foto: Vilda/Jeroen Mentens

◀ Krasser

De krasser (*Chorthippus parallelus*) is één van de talrijkste sprinkhanen in Vlaanderen, vooral in graslanden, bermen en braakliggende terreinen. Deze groene veldsprinkhaan dankt zijn naam aan de zang. Er zijn daarnaast in Vlaanderen nog heel wat sprinkhanen die een poëtisch klinkende naam dragen die gebaseerd is op hun zang: zoemertje, schavertje, wekkertje, ratelaar en snortikker. Die laatste wisselt snorrende en tikkende geluiden af. In Nederland komt ook het locomotiefje voor, wiens zang aan een optrekkende stoomlocomotief doet denken.

Foto: Vilda/Jeroen Mentens

Een bezoekje waard:

Het bezoekerscentrum Kiewit

Tekst: Katleen Bollen, foto's: Danny Froyen

In het hart van Limburg, in de directe omgeving van Hasselt en Genk, ligt omgeven door het groen het bezoekerscentrum Kiewit. Een plek met bossen, graslanden en vijvers. Kiewit behoort tot "De Wijers", een uniek gebied in Vlaanderen met maar liefst 1175 vijvers, samen goed voor zo'n 700 ha water en riet.

Te midden van het Engelse landschapspark, op de benedenverdieping van het gerenoveerd 19de eeuwse herenhuis, vind je het bezoekerscentrum met de Natuur.winkel en tentoonstellingsruimte. Kiewit is uitermate geschikt voor natuurrecreatie: wandelen, fietsen, picknicken, een huifkartocht, of een tocht langs het Boeboekspad. Er starten vijf wandelingen op het domein. Twee ervan brengen je tot in Bokrijk. Een natuurcafé met vernieuwde speelplek zorgt voor een leuke afsluiter.

Er zijn gelegenheden genoeg om eens af te zakken naar Kiewit, er valt regelmatig iets extra te beleven. Op zondag 27 mei is er een grote zoogdierendag (zie blz 40-41), op 30 september is er onze jaarlijkse optiek- en fotografiedag. Maar er is ook jaarlijks een bosproevertjestocht of natuurlijke kerstmarkt.

Maar wist je dat je op die prachtige groene locatie ook een zaal kan huren voor vergaderingen, lezingen en cursussen? Een dagje vergaderen kan afgewisseld worden met een natuurwandeling. Of waarom niet met de collega's de handen uit de mouwen steken in de natuur, ontspannend en teambevorderend. En je bedrijf steunt de natuur.

In dit bezoekerscentrum kunnen we nog hulp gebruiken. Help je graag mensen en zit de liefde voor de natuur in je bloed? Kom maar eens langs, we kunnen helpende handen gebruiken voor de weekenden en bij evenementen.

Alle info over de bezoekerscentra van Natuurpunt op www.natuurpunt.be/bezoekerscentra en in de colofon op p. 54.

Natuur vroeger & nu: De Kuifeend en de Grote Kreek

Een vogelparadijs middenin een wereldhaven

Het natuurgebied De Kuifeend en de Grote Kreek, gelegen in de Antwerpse haven, viert dit jaar haar 40-jarig bestaan.

Tekst & foto's: Ludo Benoy

Vroeger.

Van polder tot vogelparadijs

Vijftig jaar geleden breidde de Antwerpse haven uit in noordelijke richting. Grote delen van de bestaande polders verdwenen samen met de dorpen Oorderen, Wilmarsdonk en Oosterweel. Ze werden opgespoten met een metersdikke laag fossiel schelpenzand uit de Schelde. In korte tijd werd het landschap herschapen in één grote zandwoestijn. Van begroeiing was geen sprake, buiten enkele bomen die er trots stand hielden. Enkele lager gelegen akkers, grachten, weilanden en een oude kreek, de Grote Kreek, werden gelukkig onaangeroerd gelaten. Geleidelijk liepen de resterende akkers en graslanden onder water waardoor her en der interessante plasdras ontstond. Snel ontdekten vele soorten watervogels dit voedselrijke en rustige leefgebied. Dat ontging ook de toenmalige vogelkijkers niet. Vanaf 1965 deden ze er de eerste waarnemingen. Het ornithologisch belang werd vlug duidelijk door een vestiging van een kolonie steltkluten in 1967 en van geoorde futen in 1969. In 1972 sloten de NMBS en de toenmalige Belgische Natuur- en Vogelreservaten, onze moedervereniging, een akkoord af.

Internationaal vogelgebied

In de loop van de jaren werd De Kuifeend een eldorado voor vele soorten water- en waadvogels. Sinds het ontstaan werden hier meer dan 260 soorten vogels waargenomen tijdens de doortrek of in de winter. Rust en voedsel zijn hier

niet vreemd aan. Een kleine honderd soorten werden in de loop van de jaren als broedvogel opgetekend. Ook tientallen zangvogelsoorten vinden hier een schitterend biotoop. Jaarlijks komt Europa's zeldzaamste vogelsoort, de waterrietzanger, tijdens de trek in dit gebied voor. Het gebied werd als Vogelrichtlijngebied van de Europese Unie aangeduid en genomineerd als Ramsargebied voor de krakeend en de slobbeend.

Unieke samenwerking

De inspanningen die Natuurpunt leverde om het gebied gepast te beheren, leidde begin 2000 tot een unieke samenwerking met het Gemeentelijk Havenbedrijf Antwerpen en de NMBS. Hierdoor kon het natuurgebied uitgebreid worden tot zo'n 112 ha en werden grote delen ingebufferd tegen storende externe invloeden. Ook werden nieuwe zones plasdras en verschillende nieuwe waterplassen uitgegraven. Kijkhutten en -wanden vervolmaakten dit verhaal.

Meer info: www.natuurpunt.be/kuifeend

Nu.

Vermeld projectnummer 3797 Kuifeend bij elke gift voor dit natuurgebied op rekeningnummer 293-0212075-88 (IBAN = BE56 2930 2120 7588, BIC = GEBABEBB). Vanaf 40 euro wordt een fiscaal attest afgeleverd.

Tuinieren met de kracht van de natuur

Naturen is een uniek pakket aan bio-tuinproducten. Het assortiment omvat zowel meststoffen, potgronden en bodemverbeteraars als plantenbeschermingsmiddelen. Met Naturen tuinier je perfect in harmonie met de natuur. Ontdek meer op www.naturen.be

Naturen

Naturen Natuurlijk

Gebruik gewasbeschermingsmiddelen veilig. Lees voor gebruik eerst het etiket en de productinformatie.
Naturen Eradigun - Erkenningsnr.: 9756/B - Samenstelling: 16,9 g/l koolzaadolie.

HONINGRAAT

Kwaliteit van eigen bodem

Honingslingers & Afvullers
van het top merk Apini

Houten kisten:

Dadant, Langstroth, Simplex,
Duits Normaal (eigen fabrikaat)

Styropor kisten:

Dadant, Langstroth, Segeberger, ...

Schrijberg 165 a – 9111 Belsele (Sint-Niklaas)

Tel 03 304 37 70 Email: belsele@honingraat.eu

Bezoek onze website www.honingraat.eu

Word de beste
versie van jezelf

*Unieke
opleiding in
Vlaanderen!*

KHLim

www.khlim.be

Ga jij ook voor het milieu?

De opleiding **Professionele
bachelor Milieuzorg**
is dan beslist iets voor jou!

Met zijn drie pijlers, **natuur & milieu**, **milieu-technologie** en **milieumanagement**, krijg je de nodige vorming zodat je van je passie ook je beroep kan maken.

KHLim-infodagen

Zat. 10 maart: 10 - 13 u.

Zat. 5 mei: 14 - 17 u.

Zat. 23 juni: 10 - 13 u.

Zat. 8 sept.: 10 - 13 u.

Een sectionele poort, opgebouwd met natuurlijke materialen

Voor bouwers en verbouwers die van een moderne woning houden, maar toch natuurlijke materialen wensen te gebruiken, heeft L-DOOR de Nature Line STL ontwikkeld. Een gamma van sectionele poorten opgebouwd uit hout, met oog voor een gestroomlijnd design.

De Nature Line STL leent er zich perfect toe om de poort volledig te laten 'verdwijnen' in de gevelbekleding. Verschillende materialen zoals bijvoorbeeld Plato of iroko behoren tot de uitgebreide mogelijkheden. Kiest u voor Plato dan krijgt uw poort het label 'Green Concept'. Uw poort wordt opgebouwd met FSC-hout én gelakt met een watergedragen en solventvrije beschermlaag.

L-DOOR GROUP
Denderstraat 29
1770 Liedekerke
T 0032 (0)53 66 73 76
F 0032 (0)53 66 94 02
E info@l-door.be
www.l-door.be

Wees gerust veeleisend

KLEINE VERREKIJKER. GROTE PRESTATIE

DE NIEUWE CL COMPANION 30. STEEDS VOOR HET GRIJPEN

Onvergetelijke zaken gebeuren vaak onverhoopt. De natuur heeft haar eigen dynamiek, zeldzame ontmoetingen verlopen dan ook vaak ongepland. Om deze ogenblikken tot kennis om te vormen, is een verrekijker noodzakelijk. Hij is niet alleen deel van uw uitrusting, hij wordt ook uw vaste begeleider. De CL companion is steeds bij de hand.

ALTIJD

de compacte constructie, het lage gewicht en de eenvoudige bediening maken de kijker gebruiksvriendelijk voor iedereen

GOED ZIEN

de hoogwaardige, legendarische kwaliteit van SWAROVSKI OPTIK zorgt voor een onvergetelijke kijkervaring

ER GOED UITZIEN

de kijker ligt comfortabel in de hand dankzij een ergonomisch uniek productdesign

SEE THE UNSEEN
WWW.SWAROVSKIOPTIK.COM

SWAROVSKI OPTIK BENELUX
Tel. 02/556 01 60, Fax 02/556 01 69
info@swarovskioptik.be
facebook.com/swarovskioptik

SWAROVSKI
OPTIK

**Uitneembaar
katern!**

Vallei van de Zwarte Beek – Zelem

Foto: Kristel Uten

De Vallei van de Zwarte beek is een van de mooiste natuurgebieden in Vlaanderen. Van de bron in Hechtel tot aan de monding in Diest kan je genieten van waardevolle natuur en verrassende landschappen. In Zelem stroomt de Zwarte Beek statig door het landschap vooraleer ze enkele kilometers verder samenvloeit met de Demer.

Tekst: Jan Kenens

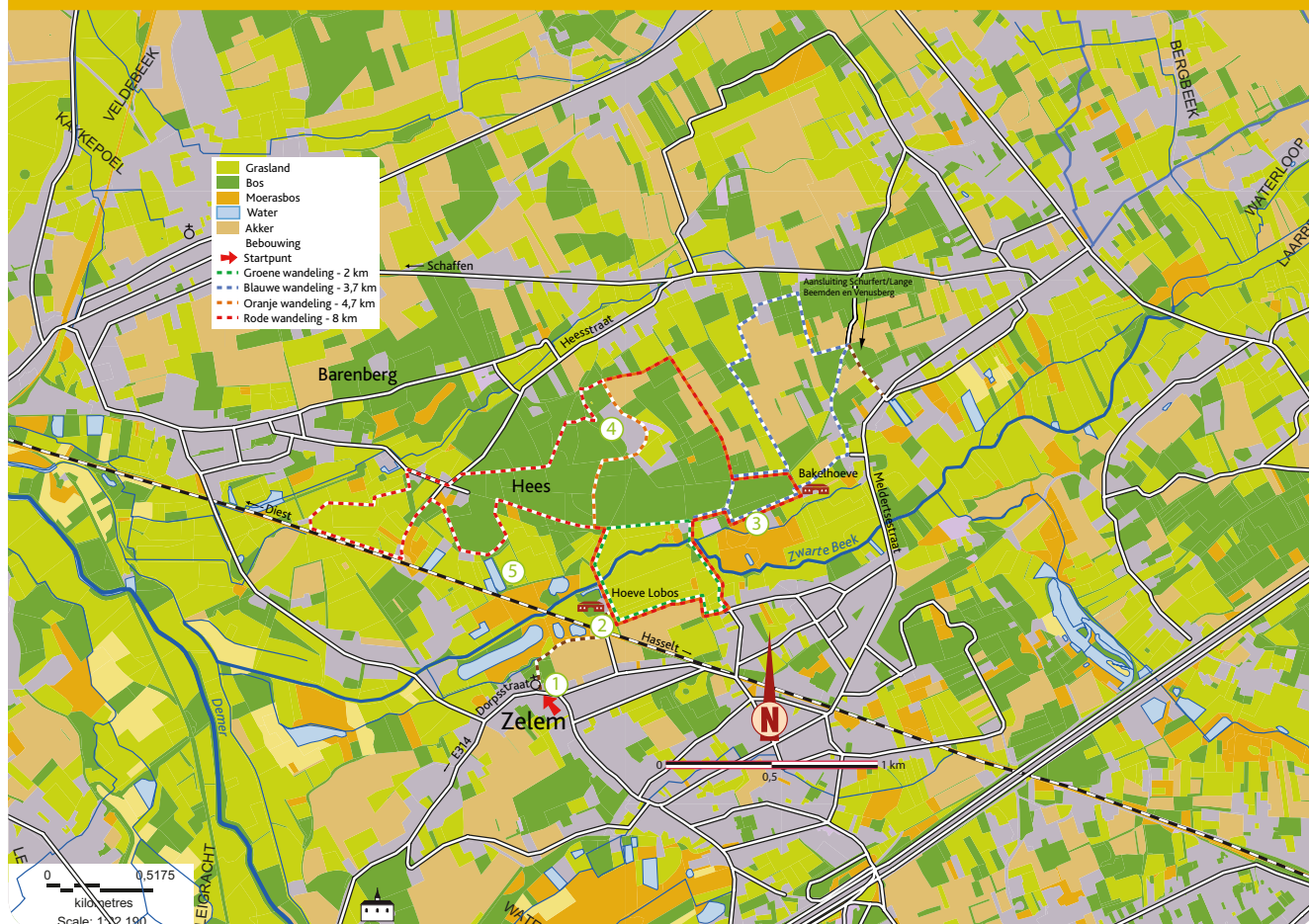
① De Pastorie, vol leven

Onder de schaduw van de kerktoeren ligt de oude pastorie. Natuurpunt stond mee aan de wieg van dit unieke project waarbij het leegstaande gebouw een nieuw leven kreeg rond de pijlers natuur, cultuur, toerisme en ontmoeting. De pastorietaan werd door Natuurpunt en het Regionaal Landschap Lage Kempen in ere hersteld. Naast een kleine hoogstamboomgaard met oude fruitrassen zoals pastoorpeer en sterappel, omgeven door een meidoornhaag, zijn er ook allerlei natuur- en kindvriendelijke spelelementen aangelegd. De picknickbanken zijn eigenlijk speltafels waarbij je via zoek- en doe-opdrachten alles over de natuur in de tuin te weten komt. Rond het insectenhotel is het in het voorjaar en de zomer een bedrijvigheid van jewelste. Heel wat solitaire bijen en wespen vinden hier onderdak, maar wees gerust, die insecten steken niet. Ze leven, in tegenstelling tot de honingbijen en "limonadewespen", apart en hebben dus geen nest te verdedigen met hun gifangel.

Roodborsttapuit. Foto: Luc Meert

Overzichtsplan

Sinds eind 2011 kan je vanuit de natuurvriendelijke tuin vertrekken voor een leuke landschapswandeling. Na afloop kan je in de herberg terecht om al je indrukken te laten bezinken.

2 Lobos, een stukje geschiedenis in het landschap

De eerste vermelding van de "heerlijkheid Lobos" dateert van 1330, in dezelfde periode dat ook de kartuizermonniken het bekende Sint-Jansbergklooster in Zelem stichtten. De troepen van Karel de Stoute verwoestten het oorspronkelijke kasteel in de 15de eeuw. Momenteel resten enkel nog een herenhuis en een Kempense langgevelboerderij uit de 19de eeuw. De kasseidreef met Amerikaanse eiken die uitgaat op de site, huisvest nog een populatie van de kleine glimworm. Glimwormen zijn in tegenstelling tot wat de naam doet vermoeden geen wormen maar kevers. De mannetjes van de heel zeldzame soort stoten met het achterlijf lichtpulsen uit tijdens hun vlucht op zoek naar de vleugelloze vrouwtjes. Daarom kregen de kevertjes in de volksmond de bijnaam "vuurvliegjes". Wil je getuige zijn van zo'n fantastisch lichtspektakel, ga dan in juni vanaf valavond een kijkje nemen.

De natte weilanden met dotterbloem en pinksterbloem in de omgeving zijn het geliefkoosde gebied van de watersnip, een zeldzame vogel die is uitgeroepen tot dé mascottesoort van de Zwarte Beek. Met zijn lange snavel speurt hij in de modderige bodem naar allerlei insecten en wormen. In het broedseizoen, vanaf april tot juni, kan je soms in de ochtendschemering of bij valavond het mannetje horen baltsen. Met ritmisch herhaalde geluiden op de grond, het zogenaamde "kloktikken", afgewisseld met baltsvluchten boven de weilanden waarbij de staartveertjes "mekkerende" geluiden maken, probeert hij een vrouwtje te imponeren. Dit gedrag heeft de vogel de bijnaam "hemelgeit" opgeleverd.

3 Kronkelend door Bakel

De Zwarte beek slingert zich hier door het deelgebied Bakel. Natuurpunt doet veel inspanningen om het valleigebied open te houden. Zulke natte, open gebieden met hier en daar wat struiken en veldbosjes bieden heel wat vogels nest- en voedselgelegenheid. In de

Watersnip. Foto: Luc Meert

open stukken broeden een aantal weidevogels zoals watersnip, Kievit en graspieper. In her en der verspreide struiken en op weipalen, kan je met wat geluk de roodborsttapuit zien. Tussen de pitruspollen hoor je soms de mysterieuze ratelzang van de sprinkhaanzanger. In mei en juni zien de hooilanden er op hun mooist uit en pronken ze met verschillende tinten wit en roze van de echte koekoeksbloem en de pinksterbloem.

Waar de naam Zwarte Beek nu precies vandaan komt, is al lang een discussiepunt. Ligt de oorsprong in het feit dat "swert" vroeger grens betekende en lijnvormige elementen in het landschap, zoals beken, vaak de grens tussen gemeenten vormden? Of slaat het gewoon terug op de donkere kleur van het water, wie zal het zeggen? Het staat wel vast dat het water er door de roestkleur vuil uitziet wat niet het geval is. De roest, en ook het op olie lijkende laagje op het water, zijn geheel natuurlijk door het hoge ijzergehalte. In de zomermaanden sieren drijvend fonteinkruid, pijlkruid en kleine egelskop het wateroppervlak en recentelijk is ook de weidebeekjuffer terug gesignaleerd. Voor die libel zijn zuiver water en een weelderig bloeiende watervegetatie onontbeerlijk.

Aan de rand van dit gebied, langs de overgang naar het bosgebied Hees, ligt de Bakelhoeve of Zandhoeve waarvan de geschiedenis teruggaat tot de 17de eeuw. Naast de boerderij vind je nog een imposante winterlinde, die mogelijk uit diezelfde periode dateert.

4 Hees, een kurkdroge getuige

De Vallei van de Zwarte Beek wordt geflankeerd door enkele ijzerzandsteenruggen. Miljoenen jaren geleden overspoelde de Diestiaanzee regelmatig het noorden van België en door een spel van zeestromingen ontstonden zandbanken. Dat zand had een bijzondere samenstelling en bevatte relatief veel ijzer. Toen de zee zich definitief terugtrok naar het noorden, kwamen die bloot te liggen en versteenden ze tot ijzerzandsteen. De voormalige zandbanken boden veel meer weerstand aan de latere erosie en hierdoor ontstond een typisch heuvellandschap. Een van die getuigenheuvels is Hees.

Dit was in de middeleeuwen een uitgestrekt heidegebied dat later met naalddhout werd beplant voor de mijnindustrie, want het leverde hout om de gangen te stutten in de steenkoolmijnen. De voormalige "naalddhoutakkers"

1 De Zwarte Beek. Foto: www.rllk.be 2 Sint-Jansbergklooster in Zelem. Foto: www.rllk.be

worden nu langzaam omgevormd naar een natuurlijker gevarieerd bos, waar ook ruimte is voor open stukken met stuifzanden en struikheide. Het Agentschap voor Natuur en Bos waakt erover dat het beheerplan, opgesteld in opdracht van de stad Halen, goed wordt uitgevoerd.

Met wat geluk hoor je in dit uitgestrekte bosgebied de klagende "kliejuu"-roep van de zwarte specht, de grootste specht in Europa. Tijdens de vlucht hoor je eerder het herhaalde "kru-kru-kru", maar ook als je hem niet hoort, verraden enkele dode dennen die van hun schors zijn ontdaan zijn aanwezigheid. Hieronder vindt hij een tafeltje-dek-je van spinnetjes, pissebedden en kevers.

Op de open stukken met stuifzanden jagen roofzuchtige zandloopkevers tussen de verspreid staande struikheide op andere insecten en in de bodem graven verschillende soorten zandbijen hun verticale nestgangen uit. Die levensgemeenschap heeft het graag warm en droog.

5 Le marais de Zeelhem...

In de beekvallei komt veel ijzerrijk kwelwater aan de oppervlakte. Dit zorgt voor heel natte natuur! Vochtige graslanden wisselen af met elzenbroekbossen en moerassen. Op die plaats heb je zicht op enkele oude viskweekvijvers, die nu heel wat natuurlijker ogen dan een tiental jaren geleden. De oevers hebben nu een meer natuurlijk profiel en de golfplaten die er voor zorgden dat de kanten niet konden afkalven, zijn verwijderd. Zeldzame waterplanten

zoals loos blaasjeskruid, vlottende bies en duizendknoopfonteinkruid wijzen op het botanisch belang van dit gebied. Verdoken onder het wateroppervlak huist echter ook een hele levensgemeenschap waarbij het een spel is van eten of gegeten worden. Libellenlarven, waaronder die van de koraaljuffer, een typisch Kempense soort, jagen er op waterkevers en kikkersvisjes. Achter de vijvers zie je het moerasgebied de Leunen, vroeger een geliefkoosd excursieterrein voor veel plantkundigen en bekend als 'Le marais de Zeelhem'. In 1865 werd dit moerasbos in twee stukken gesneden door de spoorlijn Diest - Hasselt. Toch wijzen plantensoorten zoals gagel, slangenwortel en waterscheerling er op dat dit nog een uitzonderlijk waardevol elzenbroekbos is op de grens van Kempen, Hageland en Zandleemstreek.

FEITEN & cijfers

Vallei van de Zwarte Beek - Zelem

Oppervlakte: 100 ha
In beheer sinds: 1992

Typische soorten: drijvend fonteinkruid, pijlkruid, kleine egelskop, weidebeekjuffer, gagel, waterscheerling, loos blaasjeskruid, koraaljuffer, zwarte specht, kleine glimworm, watersnip, sprinkhaanzanger, boskrekel

Typische biotopen: dottergraslanden en natte hooilanden, elzenbroekbos, drijvende beekvegetatie, landduinen, beboste getuigenheuvels, holle wegen

Je kan dit project steunen door een gift op IBAN BE56 2930 2120 7588 (BIC = GEBABEBB) met vermelding "gift Zwarte Beek – project 8820". Voor giften vanaf 40 euro wordt een fiscaal attest afgeleverd.

Praktisch

Natuurpunt en het Regionaal Landschap Lage Kempen stippelden verschillende wandelpaden van twee tot acht kilometer uit die je langs de mooiste plekjes in Zelem voeren. De hierboven beschreven route is de rode route (8 km).

Startplaats: De Pastorie, Dorpsstraat 34, 3545 Zelem

Bereikbaarheid met de wagen: de Pastorie ligt aan het kerkplein van Zelem. Ruime parkeermogelijkheid voor wagens op het kerkplein.

Bereikbaarheid met het openbaar vervoer: vanuit treinstation Diest, neem De Lijn 92 Diest-Heusden en stap af aan halte Thibautstraat. De halte is 250 meter voorbij het kerkplein.

Toegankelijkheid: Stevige wandelschoenen of laarzen zijn aanbevolen. Honden zijn welkom indien aangelijnd.

Horeca: Herberg De Pastorie aan de vertrekplaats (met openbaar toilet tijdens sluitingsuren).

Meer info: Natuurpunt Regio Zelem
p.vanlommel@telenet.be, jan.kenens@natuurpunt.be
www.natuurpuntregiozelem.be

TORFS

SCHOENEN MET NAAM

& Natuurpunt, al 14 jaar
een **pluspunt**
voor de natuur

eurabo[®]
natuurlijk!

bio- ecologische bouwmaterialen voor
energiezuinige houtbouw en renovatie

Houtwolisolatie FSC[®]
www.eurabo.be

leden natuurpunt

10%

isolatiekorting

uitstekend isolerend in
winter én zomer

vlotte plaatsing
zonder huidirritatie

Het keurmerk voor
verantwoord
bosbeheer

www.eurabo.be - info@eurabo.be - tel +32 (0)55 23 51 40
nieuwe vestiging Wiedauwkaai 87, 9000 Gent

MEE MET HET ECHTE LEVEN

**U renoveert om
ecologische, maar ook om
economische redenen?**

Geniet een extra voordelig tarief voor uw Energiekrediet.

Maak een afspraak met uw adviseur van BNP Paribas Fortis op 02 762 60 00 (van maandag tot vrijdag tussen 7 en 22 uur en op zaterdag tussen 9 en 17 uur) of kijk op www.bnpparibasfortis.be

**BNP PARIBAS
FORTIS**

De bank en verzekering voor een wereld in verandering

Let op, geld lenen kost ook geld.

Kredietvorm: lening op afbetaling. Omvat alle energiezuinige werken in de woning, onder meer de aankoop en plaatsing van raamwerk en dubbele beglazing, verwarming en stookketels, isolatiematerialen, zonnepanelen, energieaudits, plus alle andere materialen en werkzaamheden bestemd voor energiebesparingen in de woning. Onder voorbehoud van aanvaarding van uw dossier door Alpha Crédit nv, kredietgever, Ravensteinstraat 60, 1000 Brussel, RPR Brussel, btw BE0445.781.316, dochteronderneming van Fortis Bank nv. Kredietagent: Fortis Bank nv. V.U.: F. Peene, Fortis Bank nv, Warandeborg 3, 1000 Brussel, RPR Brussel, btw BE0403.199.702. BNP Paribas Fortis is de commerciële benaming van Fortis Bank nv.

VOGELS VOEREN... HET HELE JAAR DOOR BIJ AVEVE!

Vogels voeren is een dankbare bezigheid. Je helpt de vogels aan energierijk voedsel  n je geniet van al het leven in je tuin. Maar niet alleen de winter is een periode om vogels te helpen. Vogels hebben juist ook in het voorjaar en de zomermaanden jouw hulp hard nodig.

In het voorjaar en de zomer hebben de vogels veel eiwitrijk voedsel nodig. Waarom? De vogels broeden hun nesten en zijn dan erg afhankelijk van de 'rupsenpiek'. Uit onderzoek blijkt dat bij langdurig koud of langdurig nat weer tijdens het voorjaar en de zomer, een natuurlijk voedseltekort kan ontstaan. Door de vogels rupsen en meelwormen bij te voeren, kunnen de ouders hun jongen van genoeg natuurlijk voedsel voorzien.

**Resultaat: meer nesten per jaar,
meer jongen die uitvliegen!**

AVEVE

BON

Bezorg de vogels in het voorjaar en de zomer voldoende eiwitrijk voedsel.

**Meelwormen
300 g** (t.w.v.   5,45)
**+ boekje "Vogels
voeren"** (t.w.v.   2,99)

**VOOR SLECHTS
  3,99**

Geldig t.e.m. 01/04/2012
of zolang de voorraad strekt.
Maximum 1 bon per betalende klant.

WEEK VAN DE NESTKAST! 21 maart tot 1 april

Nestkast Pimpelmees
  15,95

Nestkast Koolmees
  16,95

Nestkast Mussen
  17,95

tuin • dier • bakplezier

AVEVE

JEUGDBOEKENWEEK

in de Natuur.winkel
10 tot 25 maart 2012

-15%
OP KINDER-
EN JEUGDBOEKEN
+ LEUK GESCHENKJE

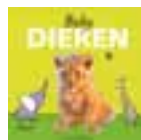
Dieren in actie

Prachtig vormgegeven fotoboek over het hoe en waarom heel wat dieren leven.

Bestelcode: ALLJEE0321

Ledenprijs: € 16,20

PROMO
€ 15,30

Babydieren

De baby's van wilde dieren hebben allemaal iets speciaals. Dit wordt heel mooi vormgegeven in een kartonboekje voor de allerkleinsten. Een echte voorleesaanrader!

Bestelcode: ALLJEE0381

Ledenprijs: € 9,90

PROMO
€ 9,39

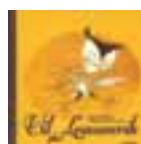
Diersporen ontdekken en herkennen

Dankzij de duidelijke illustraties en onmisbare informatie leer je in een handomdraai allerlei diersporen herkennen

Bestelcode: ALLJEE0364

Ledenprijs: € 9,00

PROMO
€ 8,50

Uil plus leeuwerik

Een innemend, warm en speels verhaal over een onmogelijke vriendschap tussen twee dieren-

Bestelcode: ALLJEE0318

Ledenprijs: € 11,70

PROMO
€ 11,05

Mini en Maxi

Prachtig dierenboek met levens-echte foto's op ware grootte.

Bestelcode: ALLJEE0346

Ledenprijs: € 13,50

PROMO
€ 12,75

Allemaal beestjes

Ontwerp je eigen rupsenvilla, leg een fraai krekelpaviljoen aan en creëer een spannend libellenverblijf. Dan kun je doen wat je anders meestal niet kan: van dichtbij zien wat al die spannende beestjes aan het doen zijn!

Bestelcode: ALLJEE0322

Ledenprijs: € 11,70

PROMO
€ 11,05

OP VRIJDAG 1 JUNI 2012 ZAL DE NATUUR.WINKEL UITZONDERLIJK GESLOTEN ZIJN.

Open op woensdag en vrijdag van 10u tot 17u30 (doorlopend) en zaterdag van 10u tot 17u00 (doorlopend)

Nieuw!

Vivara Natuurbeschermingsproducten
beleef de natuur!

WOODSTONE®, for life!

Houtbetonnen nestkasten – natuurlijk aangenaam. WoodStone stabiliseert de vochtigheid in de kast en 'ademt', waardoor er minder condensvorming is. Houtbeton is duurzaam en bestendig tegen alle weertypen.

90664 groen • 90661 bruin • 90662 grijs, per stuk € 22,95

Bel nu 02-640.00.28 om deze woodstone nestkasten te bestellen of om onze gratis catalogus aan te vragen. Kijk ook eens op WWW.VIVARA.BE voor meer informatie.

The batsign is on!

Vragen en noodoproepen over vleermuizen

Vleermuizen zijn intrigerende dieren. Door hun nachtelijke en verborgen levenswijze komt de modale man in de straat slechts zelden met de dieren in contact. Wanneer iemand toch geconfronteerd wordt met vleermuizen, is de nood aan informatie groot. Tot nu toe belandden mensen met hun vragen bij medewerkers van de Vleermuizenwerkgroep van Natuurpunt. Om de vrijwilligers te ontlasten, kunnen mensen vanaf nu met hun vragen terecht bij de Vlaamse overheid.

Tekst: Wout Willems

Een logische reden om een vleermuizenexpert te contacteren, is wanneer je een vleermuisje vindt: een aangereden dier met een gebroken vleugel, eentje gepakt door een kat, een prikkeldraadslachtoffer, een verzwakt beestje tijdens de trekperiode of een gezond diertje waarmee je niet weet wat te doen. Dergelijke gevallen zijn goed voor een vijfde van alle oproepen. In meer dan 70% van de gevallen was het nodig om de hulpbehoevende vleermuis op te halen.

“Vleermuizenkolonies zorgen zelden voor hinder”

Ook als er een vleermuizenkolonie in jouw huis zit, is het begrijpelijk dat je advies wilt van een vleermuizenkenner. Meestal verschuilen de dieren zich

in spouwmuren, onder dakpannen, in rolluikkasten of achter gevelbekleding. Logisch dus dat je vragen hebt. Kolonies vormen het gros van alle oproepen (60%) en stromen vooral binnen in de periode juni-juli. De meeste mensen zijn geholpen met standaardinformatie: de dieren zijn niet agressief, ze knagen niet, maken geen nesten, ze vormen geen plaag (1 jong per vrouwtje per jaar) en ze eten duizenden muggen en andere insecten. Wanneer vleermuizen hinder veroorzaken door geluid, geur, uitwerpselen of ze alarmsystemen laten afgaan, hebben mensen iets meer praktische uitleg nodig. Indien dergelijke hinder niet opgelost kan worden met eenvoudige tips, laat je best een vleermuizenmedewerker ter plaatse komen om advies te geven, goed voor 5% van alle oproepen.

Dwergvleermuis onder een dakpan. Foto: Vilda/Rollin Verlinde

VRAGEN over vleermuizen

Mensen met vragen over vleermuizen kunnen terecht op de Vlaamse infolijn via het nummer **1700** of op de website www.natuurenbos.be/vleermuizen.

Voederen van een revaliderende ruige dwergvleermuis.
Foto: Vilda/Yves Adams

Dat vleermuizenkolonies zelden voor hinder zorgen, is te merken aan het hoge aantal oproepen over werkzaamheden in huis. Vaak leeft er al jaren probleemloos een kolonie onder de pannen en vragen mensen pas informatie wanneer ze renovatie- of isolatiewerken plannen aan het dak. Of soms ontdekken mensen een kolonie pas als de werken aan hun huis al bezig zijn. Het is minder positief als je tijdens de werken geen rekening houdt met de dieren (overigens wettelijk verboden), de uitvliegopening afsluit en naderhand paniekerig belt omdat vleermuizen een uitweg zoeken via de woonkamer.

“Wilde verhalen over vleermuizen hoef je niet ernstig te nemen”

Over vleermuizen in de woonkamer gesproken: ook dat is goed voor een vijfde van de oproepen. Vleermuizen raken per ongeluk op plaatsen die helemaal niet voor hen geschikt zijn en kunnen daar niet altijd zelf weer uitgeraken. De dieren duiken op een uiteenlopend aantal locaties op: meestal zijn het gewone woonvertrekken, maar je kan ze ook ontmoeten in klaslokalen, opslagplaatsen, dancings, bioscopen en theaterzalen, operatiezalen, shoppingcentra, warenhuizen of een parfumerie. Soms volstaat een simpele tip (niet panikeren, lichten aandoen en raam openzetten), maar vaak moet een vleermuizenmedewerker ter plaatse gaan. Een dier dat te lang ingesloten zit, raakt immers uitgedroogd en verzwakt.

Merkwaardig genoeg komen er ook vragen binnen over vleermuizen, die bij nader inzien helemaal niets met vleermuizen te maken hebben. In de helft van de gevallen ging het om andere dieren die keuteltjes achterlaten of 's nachts geluid maken in huis, zoals

muizen, ratten, boktorren, duiven of uilen. Zelfs populierenpijlstaarten, nachtvinders met grillig gevormde vleugelranden, worden soms verward met vleermuizen. In andere gevallen blijken er zelfs helemaal geen dieren aanwezig te zijn en worden vleermuizen onterecht beschuldigd van rare geuren of het laten afgaan van alarmsystemen. Soms hebben vooral de mensen van de oproep zelf nood aan hulp. Je moet niet panikeren wanneer er een vleermuisje in je tuin vliegt. Ook wilde verhalen over hondsgrote vleermuizen die 's nacht tegen de koelkast beuken of haren opeten van bejaarden hoef je niet ernstig te nemen.

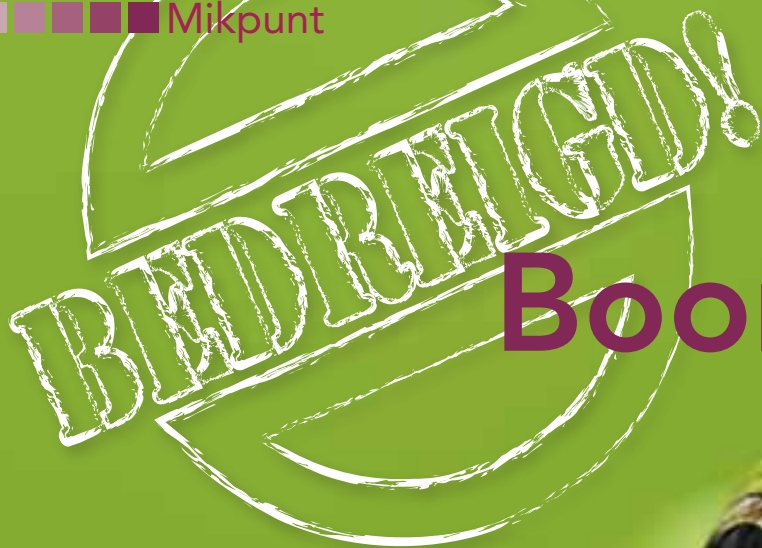
Door oproepen over vleermuizen te beantwoorden, worden niet alleen mensen en dieren geholpen. Uit de vleermuizenvragen kunnen we ook informatie halen over het voorkomen van verschillende soorten. Zo blijkt maar liefst een kwart van de in de hand gedge-termineerde dwergvleermuizen (dus zieke, verzwakte of dode dieren) ruige dwergvleermuizen te zijn, een soort die veel minder algemeen is dan de gewone dwergvleermuis. Uiteraard is het via mail of telefoon niet zo eenvoudig om soorten te herkennen.

Vleermuizenoproepen: hoe ziet de toekomst er uit?

Tot nu toe kostte het beantwoorden van die duizenden vleermuizenoproepen veel tijd en energie van de vrijwilligers. Sommige vrijwilligers kregen verschillende oproepen per dag, die ze niet allemaal telefonisch konden afhandelen. Zo ontstond een onhoudbare situatie. Daarom klopte de Vleermuizenwerkgroep aan bij het Agentschap voor Natuur en Bos (ANB), de bevoegde instantie voor dit soort oproepen.

Het ANB besliste om een informatieve website uit te bouwen en een telefoonlijn voor oproepen te openen. Voortaan beantwoordt de Vlaamse overheid de vleermuizenvragen. Onze vleermuizenvrijwilligers krijgen dus iets meer vrije tijd om 's avonds met de batdetector het bos en het veld in te trekken. Een hele opluchting.

Boomkikker

Het gaat terug iets beter met onze boomkikker. In het begin van de eeuwwisseling stond hij op het punt om voorgoed te verdwijnen uit Vlaanderen. Nu, tien jaar later, is de populatie maar liefst tien keer zo groot, koloniseren ze jaarlijks een steeds groter gebied en weerklinkt het "kèkkerend" geluid vanuit meer poelen en vijvers.

Tekst: Peter Engelen

PASPOORT

Uiterlijke kenmerken: kleine, vijf centimeter grote, felgroene kikker met teentjes in de vorm van zuignapjes. Donkere streep aan de zijkant van zijn lichaam

Roep: In het voorjaar maken de mannetjes een "kèkkerend" geluid om indruk te maken op de vrouwtjes

Voortplanting: De vrouwtjes zetten hun eitjes af in visvrij, ondiep en dus snel opwarmend water. De eiklompjes ter grootte van een knikker worden juist onder het wateroppervlak vastgemaakt aan waterplanten. Zo'n klompje bevat tussen de 20 en de 50 eitjes en een vrouwtje zet op één nacht tijd meerdere klompjes af. Die eitjes ontwikkelen zich in warm water snel tot larven en in een drietal maanden veranderen ze in een miniboomkikker.

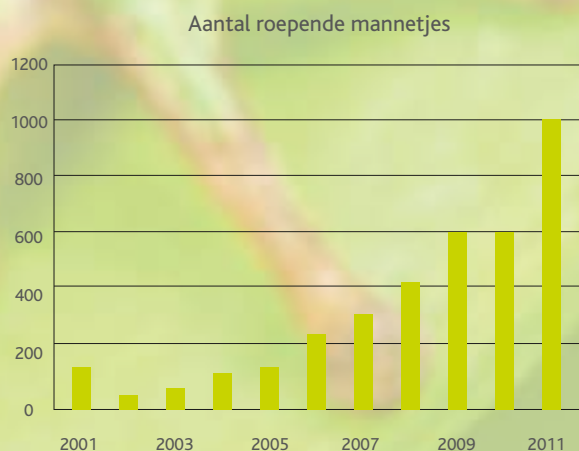
Foto: Vilda/Yves Adams

Enkele tips van Peter Engelen, als vrijwilliger heel actief rond de boomkikker

- Als beheerder moet je een juist evenwicht vinden om een zo optimaal leefgebied te creëren voor alle aanwezige soorten.
- Zie pitrus niet als je vijand en laat stroken hiervan staan want ze zijn belangrijk in het landbiotoop van de boomkikker.
- Door jaarlijks, op een warme zwoele avond ergens van april tot juni het aantal roepende mannetjes te tellen, krijg je een indruk van de populatiegrootte. Zo'n concert van meerdere mannetjes kan je tot één kilometer afstand horen.

Verspreiding

De boomkikker is eigenlijk een typische Limburgse soort. Buiten een kleine populatie van een tiental dieren, grenzend aan de duinen van de Zwinbosjes in Knokke-Heist, vinden we 97% van de totale populatie in de provincie Limburg. De grootste bolwerken, goed voor 900 roepende mannetjes, bevinden zich in het Vijvergebied Midden-Limburg in Zonhoven en Heusden-Zolder en in een smalle langgerekte

strook van aaneengeschaalde natuurgebieden van Maaseik, over Kinrooi en Bree tot aan de Nederlandse grens. Daarnaast vinden we nog een relatief grote groep in het Maasdal in Maasmechelen en een kleine populatie in een smal natuurgebiedje gekneld tussen de huizen in Diepenbeek.

Moeilijke kikker?

De boomkikker stelt heel hoge eisen aan zijn leefgebied. Hij brengt 90% van zijn tijd op land door en dit voornamelijk in overgangen van kruidige vegetaties, over struweel naar bos. Hier vind je ze vaak zonnend op braamstruiken en in pitrusvelden. Een optimaal landbiotoop is een mix met veel zonlicht, een hoge luchtvochtigheid, een relatief vochtige bodem, vegetatie met een windbrekende functie en een structuur die veel microhabitat levert. In een gebied waar dit kleine kikkertje goed gedijt, profiteren ook libellen, sprinkhanen, reptielen en een hele resem zoogdieren, vogels en planten mee. Een gebied op maat is belangrijk voor de soort. Ze planten zich voort in ondiepe, zonbeschenen, snel opwarmende en totaal visloze wateren.

Het plotse succes heeft voornamelijk te maken met een zeer gericht beheer waarbij voor amfibieën belangrijke waterpartijen in het najaar worden drooggezet om vis geen kans te geven in combinatie met het graven en schonen van vele tientallen nieuwe poelen en de aanleg van vele kilometers nieuwe houtkant. Die bestaat uit inheemse, w besdragende en dikwijls stekelige struiken zoals meidoorn, hondsroos en Gelderse roos in combinatie met een portie braam.

Bedreiging

Omdat de soort bijna uitsluitend voorkomt in natuurgebieden rust er ook een grote verantwoordelijkheid op de schouders van natuurbeschermingsorganisaties. De grootste bedreigingen binnen de natuurgebieden zijn de in grote getallen aanwezige uitheemse vissoorten en een te grootschalig doorgevoerd maaibeheer.

Meer weten over de boomkikker?

www.natuurpunt.be/boomkikker

Typisch biotoop. Foto: Peter Engelen

Ontdek de unieke natuur van de Schelde

De Schelde heeft een natuurlijke riviermonding die uniek is in heel West-Europa. Het is een gebied waar zout zeewater en zoet rivierwater zich mengen. Die overgang doet samen met het ritme van eb en vloed een unieke getijdennatuur ontstaan. Tijdens de Scheldehappening op paasmaandag ben je meer dan welkom om die natuur te komen ontdekken. Te voet, op de fiets of in de boot.

Tekst: Miguel Surmont, foto's: Wesley Poelman

Het getijdengebied van de Schelde kent een onge-looflijke dynamiek. Zon en maan zijn de motor van eb en vloed. Zout en zoet water vermengen zich, zand en slib zijn in beweging. Op sommige plaatsen wordt de bedding uitgeschuurd, op andere plaatsen is er bezinking. Zo ontstaat een grillig patroon van diep en ondiep, slikken, platen, schorren en geulen. Bij laagwater vallen langs de oevers de slikken droog en komen uitgestrekte platen boven water. De hoogste delen – de schorren – overspoelen enkel bij springtij.

“De slikken krioelen van de wormen, krabben en kreeftjes”

Die dynamiek zorgt voor een heel rijke natuur. De slikken krioelen van de wormen, krabben en kreeftjes, het ideale menu voor eenden en steltlopers. Op de zoute schorren groeien bijzondere planten die tegen een flinke snuif zout kunnen, zoals lamsoor en zeekraal. Op de zoetwaterschorren stroomopwaarts groeien rietvelden en wilgenvloedbossen. Daar vind je pinksterbloemen en tal van riet- en moerasvogels.

Die gebieden zorgen niet enkel voor een rijke natuur, maar vormen ook een buffer tegen overstromingen, zuiveren het water en bieden bovendien een waaier aan recreatieve mogelijkheden. Het Sigmaplan van de Vlaamse overheid serveert al die voordelen samen: waterberging, waterzuivering, natuur, landschap en recreatie in één gebied! Het plan omvat onder meer het ophogen van bepaalde dijken, het inrichten van overstromingsgebieden, en nog veel meer.

Vrijwilligers

Ook Natuurpunt hecht vanzelfsprekend heel veel waarde aan die natuur. Onze gebieden vind je pal naast of soms ook in de Schelde of de zijrivieren. Heel wat afdelingen zijn hier actief en de vrijwilligers stellen graag hun gebieden voor, zoals de Scheldeschorren aan de Notelaer, Vlassenbroek of de Kalkense Meersen. “Op de Scheldehappening kan Natuurpunt aan een breed publiek tonen dat natuur naast een ecologische waarde, ook een recreatieve en zelfs economische waarde heeft”, zegt Antoon Blondeel, voorzitter van Natuurpunt Scheldeland. “Kortom: de Scheldehappening zet de onschatbare en diverse waarden van de natuur in de verf en kan op die manier het draagvlak voor natuurbehoud verhogen.”

Dat Natuurpunt zich daarbij ook laat zien als een vereniging van mensen, vrijwilligers, vindt hij een extra troef van dit evenement. “We kunnen een grote groep mensen een positieve boodschap brengen, namelijk dat we iets kunnen doen voor onze natuur. En een concreet voorbeeld daarvan zijn de Kalkense Meersen.”

Waaier

Op een 20-tal plaatsen – van Kruibeke tot Wetteren – kan je er op paasmaandag opuit trekken. Je kan de natuur ontdekken met een gids, rustig fietsen en musea bezoeken. Er zijn natuurwandelingen, stilte-wandelingen, ontbijtwandelingen, fortwandelingen en

Veer in Schellebelle.

Gratis wandelen en fietsen, varen voor 1 euro

De derde editie van de Scheldehappening op paasmaandag 9 april 2012 laat je een hele dag al varend, fietsend en wandelend genieten van de natuurpracht en het erfgoed van de Schelde en het Scheldeland. Met de actieve medewerking van verschillende afdelingen van Natuurpunt, alle Scheldegemeenten, de toeristische instanties en de steun van de betrokken provincies en de Vlaamse overheid, bieden Scaldisnet, Boottochten Scheldeland, Scheldegids en Regionaal Landschap Schelde Durme een gevarieerd programma aan. Ter gelegenheid van de Scheldehappening is de toegang tot de bezienswaardigheden uit het programma gratis, evenals de deelname aan de begeleide wandel- en fietstochten. Op 10 locaties kan je tijdens een geadiste boottocht voor 1 euro genieten van een cruisegevoel op Schelde en Rupel.

Het volledige programma vind je op www.scheldehappening.be.

In de Scheldegemeenten kan je onder meer bij de toeristische diensten een folder vinden.

Trage Wegenwandelingen. Elke deelnemende familie ontvangt gratis een Trage Wandelwegenkaart van het Regionaal Landschap Schelde Durme. Je kunt molens, abdijen en tuinen bezoeken; naar verhalen luisteren of de stad ontdekken. Op de startlocaties zijn infopunten en gezellige kraampjes. Aan tien aanlegsteigers kan je ook inschepen op een van de toeristische boten. In Dendermonde is er zelfs een jazzboot.

"De Scheldehappening zet de onschatbare en diverse waarden van de natuur in de verf"

Net als vorig jaar is er een wedstrijd met mooie prijzen gekoppeld aan de Scheldehappening. Kinderen kunnen hun Scheldetekening afgeven aan één

Fietsers in de Kalkense Meersen.

van de infostanden (aan elke vertrekplaats van de boottochten). Volwassenen kunnen hun foto's van de Scheldehappening op de wedstrijdpagina van www.rlsd.be zetten.

De derde Scheldehappening is een unieke samenwerking tussen heel wat (natuur)verenigingen, privépartners en overheden. Op zich een huzarenstukje om die allemaal aan boord te krijgen en te houden. De coördinatie is in handen van Scaldisnet, dat de toeristische passagiersvaarten in de Schelderegio wil promoten. "Wat vind ik belangrijk aan de Scheldehappening? In het kort, de gecoördineerde inzet van al die partners die samenspannen om de Schelderegio, die uniek is in ons land, te promoten," zegt Pieter De Wilde van Scaldisnet. "Zo geven we de Schelderegio de erkenning die ze verdient."

Info:

www.scheldehappening.be

De folder: "Getijdennatuur, onschatbare natuur", Sigmaplan, Agentschap voor Natuur en Bos. Zie: www.sigmaplan.be

Wild Vlaanderen

Veel zoogdieren in Europa zijn nog steeds bedreigd of gaan zelfs achteruit. Vooral de grote soorten (wolf, beer, lynx en edelhert) hebben nood aan een groot en aaneengesloten leefgebied. Het Vlaamse landschap is een van de sterkst versnipperde gebieden in Europa en veel diersoorten komen hierdoor in de problemen. Tijd om in actie te schieten!

Tekst: Evelien De Swaef, Diemer Vercayie

Om zoogdieren onder de aandacht te brengen en het belang van de ontsnippering van het Vlaamse en Europese landschap duidelijk te maken, organiseert de Zoogdierenwerkgroep van Natuurland, samen met heel wat partners "Wild Vlaanderen". Tijdens dit grote evenement op **zondag 27 mei** schuiven we de grote zoogdieren als icoonsoort naar voren. Op het Domein Kiewit in Hasselt kan je de hele dag grote (en kleinere) zoogdieren leren kennen.

"Deskundige gidsen nemen je mee op sleeptouw rond grote zoogdieren"

Hou je van wandelen in de natuur? Dan nemen deskundige gidsen je in de voormiddag mee op sleeptouw rond grote zoogdieren en brengen je zo dichtbij de

dieren of hun sporen. Zo is er een dassenwandeling in Zammelen, een beverwandeling naar de Maasvallei en een everzwijnenwandeling in de Zwarte Beek.

Op de uitgebreide grasvelden van het Domein Kiewit kan je picknicken in het zonnetje. Vanaf de namiddag valt er heel wat te beleven op de infomarkt over zoogdieren. Die vindt plaats in het prachtige Engelse Park, tegenover het 19e eeuwse landschapshuis op het Domein. Er zullen heel wat interactieve standen zijn, waar je allerlei weetjes en nuttige tips kan verzamelen. Hier vind je onder andere de Jeugdbond voor Natuur en Milieu (JNM), de Zoogdierenwerkgroep, de Vleermuizenwerkgroep en Natuurland Studie. We tonen je hoe je een vosvrij kippenhok kan maken en je krijgt uitleg over hoe oude huisdierrassen kunnen helpen bij natuurbeheer.

Kom oog in oog te staan met een everzwijn. Foto: Vilda/Yves Adams

Edelherten hebben nood aan grote aaneengesloten natuurgebieden. Foto: Luc Meert

Daarnaast zijn er ook nog heel wat andere dingen te doen. Zo tonen de schilderijen van Bazarts een speciale kijk op zoogdieren, je kan verschillende lezingen bijwonen of een debat over de kansen voor grote zoogdieren in Vlaanderen. Liever een beetje actie? Kom dan mee wandelen tussen de grote, langharige maar goedhartige gallowayrunders. Die dieren zorgen voor een natuurlijk beheer van het gebied, waardoor veel open plekken met verschillende begroeiingen en bijhorende grote diversiteit aan dieren ontstaan. Wie

geen schrik heeft van muizen – of van zijn angst af wil – kan kijken hoe muizen kunnen gevangen worden met live-traps. Of wat dacht je van een demonstratie schapen drijven op een van de omliggende weilanden? Of een gratis ritje met de huifkar?

Ook voor de kinderen valt er heel wat te beleven. Naast de kinderboerderij en speeltuin, zal er een grimestand zijn en zullen enkele van de interactieve standen zich specifiek op kinderen richten. Zin om je handen vuil te maken? Ga dan aan de slag in de workshop rond dieren in papier-maché. Bovendien kunnen ze hun eigen prestaties vergelijken met die van onze inheemse zoogdieren op de Zoog-o-fit (spring jij zo ver als een konijn?). Ook de Boeboeks gaan die dag op zoek naar zoogdieren in het Domein Kiewit.

Wie niet kan wachten tot zondag 27 mei, kan al een dagje eerder komen kijken. Op zaterdagavond kom je tijdens de geleide wandelingen alles te weten over het nachtelijke leven van muizen en vleermuizen.

Wild Vlaanderen

Waar: Domein Kiewit in Hasselt. Zaterdag vanaf 21u, zondag vanaf 9u (start wandelingen). Het namiddagprogramma start om 13u30.

Bereikbaarheid: Parking is aanwezig. Wie met het openbaar vervoer wil komen, kan vanaf het treinstation Hasselt gratis bus H2 nemen naar het domein of wandelen vanaf Kiewit station (2 km).

Meebrengen: Picknick en (bij regenweer) laarzen of goede stapschoenen voor de wandelingen. Drankjes en versnapering ter plaatse verkrijgbaar.

Tip: Afdelingen en werkgroepen kunnen een eigen gids reserveren voor het voormiddagprogramma.

Meer info en volledig programma:

www.natuurpunt.be/wildvlaanderen

"Een mens is niet gemaakt om stillekes te zitten"

Dubbelinterview Antwerpen Zuidrand

Tekst: Karolien Van de Velde

Dat op vrijwilligerswerk geen leeftijd staat, bewijzen Tuur Wuyts en Karel Matthijs van Natuurpuntafdeling Antwerpen Zuidrand. Op hun inzet heeft hun leeftijd alvast geen sleet.

Antwerpen Zuidrand is een actieve Natuurpuntafdeling die regelmatig leuke activiteiten en cursussen organiseert. Een van de kernactiviteiten van de afdeling is het beheer van Fort 7 in Wilrijk. Dat fort is een beschermd monument dat grotendeels is ingekleurd als natuurgebied. Een enthousiast groepje vrijwilligers steekt elke donderdag en zaterdag de handen uit de mouwen om dit unieke stukje natuur en erfgoed in ere te houden. Daarvan zijn Tuur Wuyts (75) en Karel Matthijs (83) "de laatste der Mohikanen". Zij draaien al heel wat jaren mee, maar toch blijft hun werklust onuitputtelijk. Lucy de Nave, die even komt meeluisteren tijdens het interview, zet zich samen met haar man in voor de begeleiding van de cursisten natuurgids.

Hoe zijn jullie bij Natuurpunt beland?

Tuur: Voor Karel is de liefde voor natuur begonnen bij de Natuurvrienden, een vereniging die wandelingen organiseert in de natuur. Daarna volgde Karel een

opleiding natuurgids en werd hij een uitstekende planten- en vogelkenner.

Karel: Over de Wielewaal las ik een stukje in de krant en toen kreeg ik zin om eens mee te gaan wandelen. Dat moet intussen zo'n 40 jaar geleden zijn.

Tuur: Toen de militairen in de jaren '70 Fort 7 verlieten, is de Wielewaal actief geworden op dit terrein en zo zijn we er ingerold. In het begin probeerden we vooral het terrein af te sluiten om indringers buiten te houden. Toen we hier voor het eerst begonnen te werken, deden we zware handenarbeid: we gingen aan de slag met de zeis en riek. Pas daarna zijn er machines gekomen zoals bosmaaiers, maaibalk en kettingzaag.

Karel: Je moet wel mee met de moderne tijd of je geraakt achterop. En het comfort van het werk is ook wel verbeterd. Nu zijn wij nog de enige twee van oude garde.

Tuur: En Karel is niet te stoppen.

Karel: Jawel, de natuur zal mij stoppen.

Lucy: Karel heeft ook altijd cursisten opgeleid, dat is een wandelende encyclopedie. Als je gaat wandelen en je hebt Karel bij dan zit je goed. Maar hij kuiste ook lange tijd het lokaal en repareerde van alles. En vroeger werkte Karel ook nog in de Hobokense Polder en in Fort 5.

Karel: Daarmee ben ik goed gebleven! Door omstandigheden werk ik alleen nog maar hier en ben ik niet meer actief als natuurgids. Mijn vrouw heeft Alzheimer en ik durf haar niet meer alleen te laten. Hier kan ik ze in het oog houden.

Waardevol gebied

Karel: Stilletjes aan hebben we wat meer beheer gedaan in Fort 7. Zo moest er gemaaid worden, omgevallen bomen moesten weg... We zagen ook een hele evolutie in de plantenrijkdom. Hier heeft heel wat gestaan wat je ergens anders bijna niet vond.

Tuur: Ook wat vogels betreft, is dit een waardevol gebied. De boerenwaluw evenals de torenvalk hebben hier gezeten en de fuut zijn we nog maar sinds een aantal jaren kwijt. Gelukkig zijn er andere soorten, zoals de sperwer, voor in de plaats gekomen. En sinds twee jaar zit ook de vos hier.

Tuur (links) & Karel (rechts). Foto: Karolien Van de Velde

Fortgracht in de zomer. Foto: René Heylen

Hoe is het voor jou begonnen, Tuur?

Tuur: Ik ben bij de Wielewaal gekomen in 1957. En ik heb een beetje hetzelfde gedaan als Karel. Nu gids ik ook klassen, verenigingen en groepen op het fort en organiseer ik vogeltochten naar o.a. Lier-Anderstad, het Noordelijk eiland in Wintam, Kalmthoutse heide, het Turnhouts vennengebied e.d.

Karel: En hij schrijft ook verslagen. Als niemand anders het doet, zal den Tuur het wel doen.

Tuur: Ondertussen hebben we een flinke werkgroep (10 tot 15 mensen) die donderdag en zaterdagvoormiddag naar het fort komen. Het is niet langer een mannenclub want zowat de helft zijn vrouwen.

Karel: Zo zie je het telkens weer veranderen. Er komen er bij, maar er gaan er ook weer weg. Er is altijd de vrees dat we niet met genoeg werkkrachten zullen overblijven. Maar de laatste tijd gaat het goed. Hier wordt hard gewerkt!

Jullie zijn allebei niet meer piepjong. Weegt het vrijwilligerswerk nu niet zwaarder dan vroeger?

Karel: Een half jaar geleden had ik het toch een beetje lastig omdat ik bepaalde dingen moest afstaan. Iets overdragen aan iemand anders is altijd moeilijk, maar intussen heb ik mij aangepast. Ik heb gedacht: het is voor anderen en zwijg nu. Maar ik doe het graag en zolang je iets graag doet, gaat het makkelijker. En we hebben hier geen echte baas. Iedereen doet zoveel hij echt wil.

Lucy: Qua kracht kan niemand Karel evenaren. Als er iets uitgetrokken of gesleurd moet worden dan doet Karel dat. De gasten van 25 en 30 blijven eraf en die zijn na twee uur moe, maar Karel niet. En Tuur ook niet.

Tuur: Ik heb nooit zo hard moeten werken als na mijn pensioen.

Je zit hier ook bijna elke dag?

Tuur: Niet elke dag...

Lucy: Soms een dag in de week niet.

Tuur: Maar ik heb ook heel wat te danken aan de afdeling. Zo leerde ik mensen en gebieden kennen in het hele land. Ik heb geen auto dus normaal zou ik er niet geraken. Onlangs waren we met enkele mensen van de afdeling aanwezig bij de viering van 10 jaar Natuurlandpunt in Gent. Daar ontmoet je mensen uit heel Vlaanderen en dat is toch wel plezant.

Wat is jullie motivatie?

Tuur: Actief zijn, u inzetten voor iets. Je krijgt er ook een groep vrienden door. Maar natuurlijk ook het gevoel voor de natuur. Ik wandel hier regelmatig eens alleen rond.

Karel: Je doet iets voor de natuur maar je krijgt er ook iets voor terug. Al is het maar dat je rondgaat met een groep en dat ze zeggen: "dat is knap". Je doet alsof je dat niet hoort, maar toch steek je het in uw bolleke. Je voelt dan een verdienste: het is niet voor niets dat ik hier kom werken.

Wat willen jullie nog bereiken in de komende jaren?

Tuur: Vooral dat er continuïteit is op het vlak van beheer. Dat mensen na ons het overnemen.

Karel: Het is niet evident. Er zijn veel mensen die er met hart en ziel aan beginnen, maar na een jaar of twee zie je ze niet meer.

Maar jullie werken nog even verder?

Tuur: Van niets te doen word je meer moe. Een mens is niet gemaakt om stillekes te zitten.

Karel: Er is ook altijd wat te doen, is het niet buiten dan is het binnen. Al is het niet zonder gevaar. Ik ben hier al drie keer in het water gevallen. Maar de onderlinge verstandhouding is goed. We komen allemaal goed overeen.

Lucy: Je hoort het. We zijn eigenlijk gewoon verschrikkelijk fan van onze afdeling!

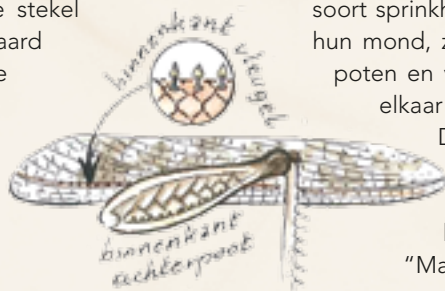
Haboe Natuur Speurders!

De winter heeft haar sneeuwbuien en hagelbollen ingepakt. Die zien we een tijdje niet meer terug. Ondertussen is de lente er. Haboe zomerzonnetjes, welkom bloemetjes, dag kriebelbeestjes.

Piepel en Soeza

Springbeesten

Sprinkhanen zijn coole beesten! Om te beginnen kunnen ze geweldig goed springen, maar dat wist je al. Dat springen doen ze om te ontsnappen aan gevaar. Hun springspieren zijn wel 1000 keer sterker dan die van de mens. Sommige sprinkhanen kunnen na zo'n sprong zelfs nog een stukje vliegen. In België kan je 45 verschillende soorten sprinkhanen vinden. Krekels en veenmollen behoren ook tot de sprinkhanen, maar zien er wat anders uit. Sommige sprinkhanen hebben een lange stekel aan het achterlijf, net een zwaard of sabel. Niets om bang voor te zijn, want dit is helemaal geen stekel of ander wapen. Dit dient om hun eitjes diep in de grond te kunnen leggen. Met andere woorden, een sprinkhaan met een sabel, is mevrouw de sprinkhaan.

Maar heb je ze al eens horen zingen? Heel muzikaal is het niet, eerder gesjirp. Zo praten ze met

elkaar. Vanop een grasspriet, lekker in het zonnetje: jjiirp-sjirp-sjirp-sjirp. Meestal is het meneer sprinkhaan die zingt. Kenners kunnen aan het gesjirp zelfs horen over welke soort sprinkhaan het gaat. Dat geluid maken ze niet met hun mond, ze doen dit met hun poten! Op hun achterpoten en vleugels zit er een kammetje. Door die over elkaar te glijden ontstaat een geluid, het gesjirp.

Denk maar aan het geluid dat je krijgt als je met een pen over een kam glijdt. Maar een beest dat geluid maakt, moet ook kunnen horen. Anders heeft geluid maken geen zin.

"Maar waar zitten die oren dan?" horen we je al vragen. Wel, in hun knieën zit een gaatje, en daar horen ze mee. Straf hé!

Wist je dat:

Ooievaars trekken naar Afrika om aan de winterkoude te ontsnappen. Daar is het lekker warm. Na het regenseizoen in Afrika ontstaan er wel eens sprinkhanenplagen. Dit zijn wolken van miljoenen sprinkhanen op zoek naar frisse groene grassprietjes. Wist je dat ooievaars die plagen perfect weten te vinden om er hun buikje aan vol te eten? Superslimme beesten die ooievaars!

Buiten!

Meet eens hoever jij kan springen.
Het wereldrecord verspringen
(voor mensen) staat op 8,95 m. Een
sprinkhaan is tot 4 cm groot, eentje
zelfs tot 10 cm (grote sabelsprinkhaan).
Een sprinkhaan van 4 cm kan tot 120 cm ver
springen. Dat is 30 keer zijn lichaamslengte.
Hoe groot ben jij?
Doe dit eens maal 30, zo weet je
hoever jij zou kunnen springen
moest je een sprinkhaan zijn.

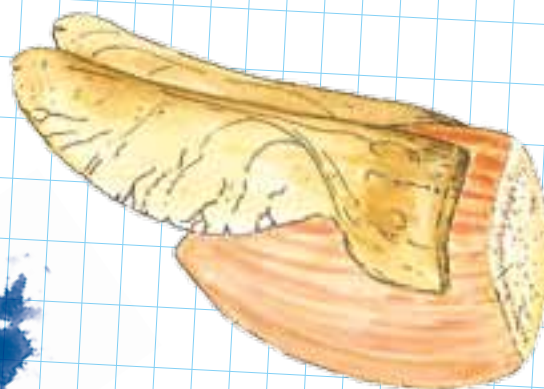

Micro-Macro

Weet je wat dit is? Mail je antwoord
vóór 15 mei 2012 naar
natuurspeurder@natuurpunt.be
en maak kans op een aankoopbon
ter waarde van 10 euro in onze
Natuur.winkel. Doen!

Groene vuile vingers:

Met hazelnootjes en de vleugelzaden van esdoorn
kan je mooie sprinkhanen knutselen. Schilder ze
groen en teken er oogjes op. Kleef de vleugelzaden
op een noot, eentje aan elke zijde. Dit worden de
vleugels.

De natuur in

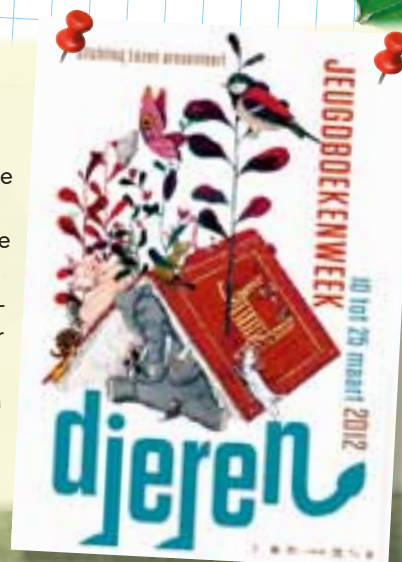
Kinderboekenfeest

Van 10 tot 25 maart 2012 is het Jeugdboekenweek, het grootste
kinderboekenfestival van Vlaanderen. Dit jaar is het thema "dieren".
Tijdens de Jeugdboekenweek is het ook kinderboekenfeest in de
Natuur.winkel!

Koop van 10 tot en met 25 maart een boek uit ons kinder- en jeugd-
boekenaanbod en ontvang 15% korting op jouw aankoop. Je krijgt er
bovendien een leuk geschenkje bij.

Kom langs in de winkel en snuister in ons aanbod of bestel online via
onze webshop.

www.natuurpunt.be/winkel

Europese award voor Landschap de Liereman

Het Landschap De Liereman in Oud-Turnhout is in de prijzen gevallen. Het Europese natuurherstelproject LIFE-Liereman dat tussen 2004 en 2010 werd uitgevoerd, heeft van de Europese Commissie de "Best LIFE Nature project" award gekregen. De award wordt elk jaar uitgereikt aan afgeronde natuurherstelprojecten die een voorbeeld zijn voor heel Europa. Ondanks dat er in Vlaanderen al meer dan 25 projecten liepen, is LIFE-Liereman nog maar het tweede project dat de award krijgt. Voor Natuurpunt is het de eerste keer dat het de prijs in de wacht sleept. Eind mei wordt de award uitgereikt tijdens de Green Week in Brussel. Natuurpunt krijgt dan een gedenkplaat die zal pronken in het bezoekerscentrum aan de ingang van het natuurgebied.

Foto: Wouter Vanreusel

Daarnaast wordt het project ook opgenomen in een brochure over de beste projecten die in heel Europa verspreid wordt. Natuurpunt is zeer tevreden met de award die een beloning is voor het jarenlange werk van vrijwillige en professionele medewerkers.

www.natuurpunt.be/life-liereman

Word fan van Natuurpunt op Facebook!

Ben jij persoonlijk geregistreerd op Facebook of heeft je afdeling een account, help ons dan om de officiële Natuurpuntpagina overal bekend te maken! Surf naar www.natuurpunt.be/facebook en klik op de "Vind-ik-leuk"-knop! Zo blijf je op de hoogte over alles wat er beweegt in onze natuurgebieden en help je het nieuws te verspreiden onder je vrienden. Wil je weten welke afdelingen er allemaal een pagina hebben op Facebook; neem dan eens een kijkje op www.natuurpunt.be/afdelingnopfacebook en wordt ook fan van die pagina's.

Vlaamse Ardennendag: Natuurlijk avontuurlijk

De 34ste Vlaamse Ardennendag, op zondag 15 april 2012, is dé trefdag voor alle gezinnen en organisaties met een hart voor natuur, bos en landschap in de Vlaamse Ardennen. Samen bieden wij je een zeer ruime waaier van boeiende activiteiten, die pareltjes bos, natuur en landschap van de Vlaamse Ardennen in de kijker zetten. Centrale plaats voor de Vlaamse Ardennendag is het recreatieoord in het Kluisbos, in Kluisbergen. Het is de uitvalsbasis voor vrije en gegidste wandelingen, tal van avontuurlijke (kinder) activiteiten en je kan er kennis maken met de organisaties die zich inzetten voor natuur en landschap in onze streek.

Je vindt een volledig overzicht van alle activiteiten op www.vlaamseardennendag.be.

Make good things GROW!

Voedsel, land en water zijn oneerlijk verdeeld. Met haar campagne "GROEI. Voedsel. Leven. Aarde." Pakt Oxfam dit onrecht aan. Om de campagne kracht bij te zetten, lanceert het Solidariteitsfonds voor

Oxfam, in samenwerking met Bingenheimer Saatgut en Biosano, een assortiment van 13 biologische zaden. Je hebt de keuze tussen 7 groenten, 4 kruiden en 2 heerlijke, eetbare bloemen.

Door de zaadvaste rassen te laten groeien, help je de verspilling tussen bord en boerderij tegen te gaan en de biodiversiteit in stand te houden. Je verkleint je ecologische voetafdruk en je eet lekker en gezond. Binnenkort te koop in de Oxfam Wereldwinkels.

www.ikgroeimee.be

Vink is nummer 1

Vink op besneeuwde voederplaats. Foto: F. Van Bauwel

Hartelijk dank aan iedereen die heeft meegewerkt aan de 12de editie van Vogels Voeren & Beloeren op 4 en 5 februari 2012! Meer dan 7000 enthousiaste families, jong en oud, noteerden de vogels op en rond de voederplaats. De strenge koude die vrijwel heel Vlaanderen met een sneeuwlaag bedekte, bracht heel wat vogelsoorten in beweging. De vogels losten de hoge verwachtingen maar gedeeltelijk in. Uit de voorlopige resultaten blijkt dat gemiddeld 41 vogels per tuin werden geteld. Dit is een stuk lager dan de gemiddelden van 43 per tuin in de koude winters van 2006 en 2011. De talrijkste soort is de vink. Door de sneeuw was ook de merel erg talrijk en kwamen soorten die zelden een tuin bezoeken, zoals de koperwiek en de rietgors, meer naar de voederplaatsen. Ook de kauw en de houtduif zetten hun opmars onverminderd voort.

De lijst van soorten die in lagere aantallen werden waargenomen is opvallend lang. De huismus, de Turkse tortel en de ringmus werden in lage aantallen en in minder tuinen gezien. De talrijkheid van de vink staat in contrast met de

lage aantallen van de groenling, de sijs en de keep. Erg opvallend zijn de lage aantallen van alle mezensoorten. Voor de meeste soorten werden enkel in 2007 nog minder exemplaren geteld.

Een mogelijke verklaring is dat van algemene soorten, zoals de koolmees en de pimpelmees, we weinig of geen trekkende individuen uit het noorden en oosten op bezoek kregen. Maar de verklaring van weinig trekvogels gaat niet op voor de recordaantallen van de trekkende vink en de lage aantallen van de kuifmees, die geen trekvogel is.

De voorlopige top-5 voor Vlaanderen:

vink (gemiddeld 5,3 per tuin), huismus (4,8), merel (3,7), koolmees (3,4), houtduif (2,6).

Meer info op <http://www.natuurpunt.be/tuinvogels>.

Tuinadvies en Klasse zijn de ambassadeurs van Vogels Voeren en Beloeren 2012.

Ook de boomklever pikt een nootje mee. Foto: F. Van Bauwel

Feestelijke opening eerste Vlaamse klimaatloods

De loods in opbouw

Op 11 mei 2012 opent Natuurpunt de eerste echte klimaatloods in Vlaanderen in aanwezigheid van minister Joke Schauvliege. Iedereen is van harte welkom in Ekeren (Antwerpen) van 17u tot 21u. Je krijgt dan volop uitleg over ecologische bouwtechnieken, onze terreinploegen en het beheerteam. Daarnaast kan je kennismaken met ons gespecialiseerde machinepark. Het geheel is overgoten met feestelijke muziek, hapjes en drankjes. Afspraak: Donkweg1, 2180 Ekeren

40 jaar De Kuifeend en de Grote Kreek, Samenwerken aan unieke natuur

Op vrijdag 25 mei organiseert Natuurpunt Antwerpen Noord een minisymposium over De Kuifeend en de Grote Kreek. Op dit forum komen de belangrijkste actoren aan bod die samenwerken aan het natuurbeleid in en rond De Kuifeend en de Grote Kreek. Zij komen er hun toekomstvisie toelichten. Praktisch: Vrijdag 25 mei, 13u, Auditorium Antwerps Provinciehuis, Koningin Elisabethlei 22, 2018 Antwerpen. Einde voorzien rond 17u, gevolgd door een receptie.

Meer info: www.natuurpunt.be/antwerpennoord

Gelieve je aanwezigheid voor 15 mei te bevestigen via haven.natuurlijker@natuurpunt.be, 03-541 58 25

De lente kleurt het bos

Eropuit!

Tussen de prille lente en de zwoele zomer transformeert de natuur compleet en stuurt ze een waaier van kleuren op je af. Bomen krijgen fris groene blaadjes, subtiel gekleurde voorjaarsbloeiers komen piepen in het bos en ook de dieren komen weer tevoorschijn en zorgen voor bedrijvigheid. Tijd om de natuur in te trekken en te gaan genieten van het levendige kleurenpalet. Op www.natuurpunt.be/activiteiten vind je nog meer activiteiten om de kleurige en fleurige lente te beleven.

Antwerpen

25 maart 2012

Amfibieën- en reptielenwandeling

Samenkomst: 9u tot 12u Tikkebroeken, Kluis, Kasterlee

Contact: Karin De Laet, 0475-79 01 55, karin@oac.be

6 april 2012

3de Noorderkempen

Nachtvlindernacht

Samenkomst: 20u tot 23u30, ten huize van Vosselmans-Elst, Heiken 89, Kalmthout

Contact: Joris Pinseel - 03-667 57 97, joris.pinseel@fulladsl.be

15 april 2012

Lentewandeling in het Landschap De Liereman

Samenkomst: 9u tot 12u Bezoekerscentrum Landschap De Liereman, Schuurhovenberg 43, Oud-Turnhout

Contact: Ludo Huibrechts, 0496-04 22 87, natuurpunt.dewulp@skynet.be

25 april 2012, 2 mei 2012,

5 mei 2012, 9 juni 2012

Cursus Dagvlinders

Samenkomst: NALAH, Kasteeldreef 55, Halle (Zoersel)

Contact: Frank Reusens, 03-384 01 83, frankreusens@yahoo.co.uk

12 mei 2012

Workshop: Hoe bouw ik een bijenhotel?

Samenkomst: 9u30 tot 12u30, Boerderij van Jef en Els Adriaenssens, Sint-Jacobstraat 3, Stabroek

Foto: An De Wilde

Contact: Ivan Janssens, 03-210 11 51, milieudienst@stabroek.be

3 juni 2012

Orchideeënwandeling

Samenkomst: 14u tot 16u30, Larumsebrugweg aan kanaaldijk, Larumsebrugweg 218, Geel

Contact: Marc Verachttert, 0475-23 39 34, marc.verachttert@skynet.be

Vlaams-Brabant

28 april 2012

Word KIDS-GIDS in en over de natuur!

Samenkomst: 13u tot 16u30, Ecocentrum van het Provinciaal Domein, Beemdenstraat, Kessel-Lo (Leuven)

Contact: Rosan Heremans, 0477-82 38 00, rosan.heremans@natuurpunt.be

20, 27 en 29 april 2012

Cursus: Vogels van de Ardennen

Samenkomst: CC De Zandloper, Kaasmarkt 75, Wemmel

Contact: R. De Boom, 02-267 17 15, r.a.deboom@telenet.be

6 juni 2012

Orchideeënwandeling

Samenkomst: 14u tot 17u, Kerkplein van de Sint-Bavokerk, Kerklaan, Zellik (Asse)

Contact: Johan Boucquey, 02-466 41 72, johan.boucquey@telenet.be

Oost-Vlaanderen

25 maart 2012

Natuurwandeling aan het Donkmeer met bezoek aan de aalscholverkolonie

Samenkomst: 14u tot 17u, Chalet,

Nieuwdonk, Uitbergen (Berlare)
Contact: Antoon Blondeel, 0477-32 16 78,
antoon.blondeel@skynet.be

25 maart 2012

Natuur door – eender welke – lens

Samenkomst: 15u30 tot 17u30, NEC
 De Pastorie, Halleweg 15, Zonnegem
 (Sint-Lievens-Houtem)

Contact: nphoutem@gmail.com

1 april 2012

Fietstocht door de Vallei van de Oude Kale

Samenkomst: 14u tot 17u, Molenslag,
 Vinderhout (Lovendegem)

Contact: Natuurpunt.lovendegem@skynet.be

9 april 2012

Vogelgeluiden voor dummies

Samenkomst: 9u30 tot 12u, kerk van
 Woutergem

Contact: Koen Bilcke, 0474-81 43 58,
koen.bilcke@telenet.be

28 april 2012

Schapenproject St.-Martens-Latem

Samenkomst: 11u tot 13u domein
 Gevaert-Minne

Contact: petervanherp@gmail.com

30 mei 2012

Avond met uilen in de Kalkense Meersen

Samenkomst: 19u30 tot 22u, Aard in
 Schellebelle (Wichelen)

Contact: Lieve Van Bockstael,
 0486-46 08 71, groenelieve@telenet.be

West-Vlaanderen

31 maart 2012

Waar is de kikkerprins? (<6j)

Samenkomst: 14u30 tot 17u30, BC Hof
 te Coucx, Cannaertstraat, Kortrijk

Contact: Trees De Prest, 056-20 05 10,
natuurpuntkortrijk@telenet.be

4 april 2012

Bospaddenstoelen in Domein Godtschalk in Geluwveld / Zonnebeke

Samenkomst: 13u30 tot 16u30, Godtschalk Geluwveld - Zonnebeke, Menenstraat, Zonnebeke

Contact: José Vandeplancke, 056-35 43 64

1 mei 2012

Vogelgeluiden in Bosje

Samenkomst: 6u tot 8u, Provinciaal
 Maritiem Instituut, Mercatorlaan 15,
 Oostende

Contact: Jacques Casselman,
 059-70 67 10,
uocasselman@village.uunet.be

13 mei 2012

Voorjaarsboekje voor Prins Karel

Afspraak: 10u tot 12u, Domein Prins
 Karel, Nieuwpoortsesteenweg,
 Oostende

Contact: Johan Broidioi, 059-56 20 28

19 mei 2012

Zwaanhoekfietstocht

Samenkomst: 10u tot 12u,
 Reservatenboerderij, Zandvoorde-
 straat 549, Oostende

Contact: Marc Deknock, 059-26 50 68,
marc.deknock@telenet.be

10 juni 2012

Orchideeënwandeling in de Paelsteenpanne

Samenkomst: 10u tot 12u
 Paelsteenpanne, Koninklijke Baan,
 Bredene

Contact: Koen Vanhalst, 0475-34 20 30

Limburg

25 maart 2012

Wandeling met de boswachter

Samenkomst: 14u tot 16u, Parking
 Den Brand, Kamertstraat, Hechtel

Contact: Natuurpuntafdeling
 Hechtel-Eksel

4 april 2012

Schattentocht in de natuur met GPS (vanaf 11j)

Samenkomst: 14u tot 16u, Parking
 Resterheide, Begijnenstraat, Hechtel

Contact: Gunter Eerdekenes,
g.eerdekenes@mail.com

15 april 2012

Voorjaarsbloeiërs in geuren en kleuren

Samenkomst: 14u tot 17u parking kerk,
 Bovenstraat Kanne

Contact: natuurpunt.zo.limburg@telenet.be

4 en 11 mei, 22 juni en 21 september 2012

De Limburgse "Big 5", cursus over edelhert, ree, everzwijn, konik en galloway

Niet te missen!

31 maart: Opening Natuur.boerderij
 't Meersenhof, Schellebelle

15 april: Vlaamse Ardennendag,
 Recreatieoord Kluisbos

22 april: Opening Koesterburenpad,
 Meise

6 mei: Open Bronnendag in de
 Blankaart, Diksmuide

6 mei: Festa Natura, Grenspark
 Kempen-Broek

12 mei: Natuurhappening De Maat,
 Mol

13 mei: Wilde Floraliën in de
 Bourgoyen, Gent

20 mei: Oosteroever-happening,
 Oostende

27 mei: Natuur.happening Pajotten-
 land, De Paddenbroek in Gooik

27 mei: Wild van Vlaanderen, Kiewit,
 Hasselt

3 juni: Meetjeslandse Gordel,
 Oost-Vlaanderen

Meer activiteiten op

www.natuurpunt.be/nationaleactiviteiten

Samenkomst: 19u30 tot 22u30, VBC
 De Watersnip, Grauwe Steenstraat 7/2,
 Koersel

Contact: Natuurpunt Limburg,
info@natuurpuntlimburg.be,
 011-24 60 20

20 mei 2012

Vroegvogeltocht met spek en eieren in het Munsterbos

Samenkomst: 6u tot 10u, Leroyplein 2,
 Munsterbilzen (Bilzen)

Contact: natuurpunt.zo.limburg@telenet.be

10 juni 2012

Natuurwandeling in de vallei van de grote beek

Samenkomst: 14u tot 17u, Taverne
 De Wijzerplaat, Hoekstraat, Heppen
 (Leopoldsburg)

Contact: Guy Vanzeir, 0474-70 89 53,
gvanzeir@yahoo.com

Heel wat leden, afdelingen, sympathisanten en partners, zoals de Vlaamse overheid en Ello Mobile hebben hun schouders gezet onder het project. Dit bracht maar liefst 150.000 euro op. Die steun bleek in de opstartfase van het project cruciaal voor de slaagkansen.

Alle alarmsignalen stonden op donkerrood

Wouden herbergen wereldwijd de grootste biodiversiteit en net die natuurlijke bossen staan erg onder druk door ontginning en omvorming. Toch is Indonesië samen met Brazilië het land met de hoogste biodiversiteit. Het land herbergt het grootste aantal zoogdiersoorten ter wereld (530) en er zijn meer dan 37.000 plantensoorten geïdentificeerd. 17% van alle vogelsoorten op de wereld (1622) en 520 reptiel-, 270 amfibie-, 1900 vlinder- en 1400 zoetwatervissoorten komen in Indonesië voor.

In 2003 luidde de Wereldbank de alarmbel voor tropisch laaglandregenwoud in Sumatra. Toen schatte de Wereldbank het areaal nog op 650.000 ha, waarvan slechts 200.000 ha enige bescherming genoot. Een zo mogelijk nog alarmerender cijfer is dat die overgebleven restjes maar iets meer dan 1% van het oorspronkelijk areaal omvatten.

Het bijzondere laaglandregenwoud staat onder immense druk door de uitbouw van nederzettingen, plantages en door houtkap. Tegelijkertijd is een indrukwekkende oppervlakte van 4,8 miljoen ha Sumatraans regenwoud wel beschermd. Dit zijn onder meer de extensieve nationale parken van Gunung Leuser in het noorden en Kerinci Seblat in het westen. De analyse van satellietbeelden suggereert dat meer dan 10% van dit beschermd regenwoud niet langer bestaat uit bos. De 4,8 miljoen ha beschermd regenwoud bevinden zich hoofdzakelijk in de heuvelachtige

Harapan regenwoud in Sumatra heeft ademruimte

In de zomer van 2002 stapte Natuurpunt samen met enkele andere partners van BirdLife International in een campagne voor de bescherming van het tropisch regenwoud op Sumatra. Dit gebeurde op vraag van onze Indonesische zusterorganisatie Burung Indonesië.

Doel was een actieve kapconcessie van meer dan 60.000 ha laagland regenwoud over te nemen van een privébedrijf en dit te beschermen voor een periode van minimum 55 jaar. Tien jaar later is het Harapanproject uitgegroeid tot een project met internationale erkenning en is een aaneengesloten bosgebied van 100.000 ha voor 100 jaar beschermd tegen ontginning en kaalkap.

Tekst: Wim Van den Bossche

Sumatraanse tijger. Foto: Dave Watts (NHPA)

en bergachtige zone van Sumatra. Het daadwerkelijk beschermen en beheren van die nationale parken vergt het uiterste van de Indonesische regering en zorgt voor enorme financiële tekorten. De diensten voor natuurbescherming en bosbouw bezwijken onder de hoge werkdruk. Gevolg is een niet altijd effectieve bescherming op het terrein. Grenzen van de parken zijn niet zichtbaar en de bekendheid bij de lokale bevolking van de beschermingsdoelstellingen is eerder beperkt.

Onze Indonesische partner Burung Indonesië was overtuigd dat ze door een nieuw plan van aanpak het beschermingsbeleid van de regering door acties in het veld konden ondersteunen. Met behulp van satellietbeelden en veldonderzoek waren immers vijf gebieden geïdentificeerd die in aanmerking kwamen voor bescherming en waar een initiatief mogelijk was. Het was tijd voor een groot reddingsplan.

Kansen op redding... de overheid

Indonesië gaf zijn verantwoordelijkheid voor de bescherming van het regenwoud eind jaren negentig een impuls door een nieuwe politieke cultuur en de aanstelling van bekwame en natuurbeschermingsvriendelijke hoge ambtenaren in het ministerie van bosbouw. De regering nam zich voor om het illegaal kappen van regenwoud intensiever te bestrijden en de houtverwerkende industrie te herstructureren. Er was immers een enorme overcapaciteit aan fabrieken in verhouding met de capaciteit om hout uit duurzaam beheerd woud te leveren. Hiermee hoopte de regering om het moratorium op ontginning van natuurlijk regenwoud te laten respecteren.

Maar de Indonesische regering had in Sumatra bijna 7 miljoen ha regenwoud vrijgegeven voor kapconcessies. Verschillende van de meest waardevolle laagland tropische bossen lagen in zo'n concessiegebied. Het

1

2

3

1 Foto: Marco Lambertini 2 De wouden kennen een immense biodiversiteit zoals de blauwstaartpitta. Foto: Jacob Wijpkema 3 Gewone neushoornvogels. Foto: Tim Laman

In het tijdschrift MO* bracht journaliste Alma de Walsche de problematiek rond lokaal draagvlak onder de aandacht in het artikel "Op de vlucht voor klimaatprojecten, Indonesisch klimaatproject onder vuur" (26 oktober 2011). Inwoners van de provincies Jambi en Zuid-Sumatra, dienden een klacht in als slachtoffer van intimidaties en bedreigingen door politie en ordetroepen. Intimidaties en bedreigingen zijn onaanvaardbaar en deze problematiek moet structureel en met spoed opgelost worden.

Dat was immers ook een belangrijk doel van de haalbaarheidstudie, lokaal uitgevoerd door o.a. de vereniging Walhi. Uit de studie bleek dat in het noordelijk deel een 500-tal lokale inwoners leven, gekend als Bathin Sembalin. Die werden van meet af aan betrokken bij het project omdat zij voor hun overleven 100% afhankelijk zijn van het woud en de rivieren. Een getuigenis van één van hen: "Pak Russman, a local indigenous man who now works for Harapan Rainforest's patrol team, told us: 'As a forest patrol man, I help protect the forest from destruction by irresponsible men. We indigenous people would be very sad if outsiders were to destroy our forest.'" Met outsiders bedoelt hij onder meer de economische vluchtelingen uit de translocatiekampen aan de rand van het gebied. Het draagvlak bij de bewoners van de omliggende dorpen voor de bescherming van het woud groeit. Hierdoor wordt de illegale houtkap beheersbaar. Door bewaking en preventie is die met 70% afgenomen.

beheer van de concessies was in het algemeen niet duurzaam en hoewel kaalkap wettelijk niet toegelaten is, is de druk van de illegale houtkap binnen en buiten de concessiegebieden enorm groot. Het illegaal vernietigen van wouden gebeurt zowel door overexploitatie door de concessiehouder als door vreemde inwijkelingen.

De goodwill van de Indonesische overheid was erg belangrijk om dankzij intensief lobbywerk door onze BirdLife partner in juni 2004 de overheid een decreet te doen stemmen met een speciale vorm van concessie: de "conservation concession" (decree No. SK 159/Menhut-II/2004). Concreet houdt dit in dat je als huurder niet meer verplicht bent om elk jaar een deel te kappen, maar dat je op basis van een door de overheid gecontroleerd beschermingsplan een woud

met als bestemming kapconcessie, kan behouden en herstellen. En dit decreet geldt voor alle wouden van Indonesië in kapconcessie.

BirdLife greep de kans op redding

Dit decreet had Burung Indonesië nodig om de onderhandelingen voor de bescherming van de kapconcessie concreet te maken. BirdLife International bracht partners samen die het project wilden steunen. Naast Natuurland was dit vooral de Britse Royal Society for the Protection of Birds (RSPB) en onze zusterorganisaties in Zwitserland, Singapore, Wallonië (Natagora), Luxemburg en Italië. Dankzij steun van de Vlaamse overheid, via het Vlaams Fonds Tropisch Bos, kon Natuurland onze lokale partner Burung Indonesië een haalbaarheidstudie laten uitvoeren voor het project, met als belangrijk element een analyse van het gebruik van het woud door de lokale bevolking.

RSPB en de BirdLife groep konden genoeg financiële middelen verzamelen om de kapconcessie in een gebied van 60.000 ha af te kopen, de bewaking te herstellen en het verdere proces te begeleiden. Tientallen mensen werkten aan de opbouw van de beheerstructuur in Indonesië en het fondsenwerven bij grote potentiële donateurs zoals de Europese Commissie.

Burung Indonesië, RSPB en BirdLife International stichtten de vereniging Yayasan Konservasi Ekosistem Hutan Indonesia (KEHI) die 95% aandeelhouder is van het bedrijf PT Restorasi Ekosistem Indonesia (REKI) die de concessies beheert in opdracht van de BirdLife groep.

Het project krijgt de naam Harapan (=hoop) regenwoud en in april 2006 wint de BirdLife groep de veiling door de overheid van het 53.000 ha zuidelijke deel (Inhutani V). In juli 2006 stopt alle legale houtkap in het totale gebied van 100.000 ha door een overeenkomst met de concessiehouder van het noordelijk gebied, PT Asialog.

Door de overname van de concessies werd de destructieve spiraal van de ontginning en het gebrek aan

4

5

4 Prins Charles bezoekt het Harapanproject. Foto: BirdLife International 5 Opkweek van streekeigen woudreuzen voor aanplant. Foto: Marco Lambertini

beheer en bewaking doorbroken en is het startschot gegeven voor studie, educatie en duurzaam bosbeheer.

De toekomst

Hoe de toekomst van het Harapanregenwoud er had uitgezien zonder de inzet van Natuurpunt en de BirdLife groep werd duidelijk door wat er met een deel van het aangrenzende woud gebeurde. Begin 2006 kende de overheid een concessie toe aan een papier- en pulpfabriek die gestart is met het woud met de grond gelijk te maken! De oppervlakte laagland tropisch regenwoud in Sumatra wordt nu nog op zo'n 500.000 ha geschat.

Voor de biodiversiteit in Harapan ziet het er beter uit. Een groot deel van het woud werd selectief ontgonnen en sommige stukken werden zelfs heel intensief gekapt. Dit noemen we secundair regenwoud. Maar de delen waar selectief werd gekapt herstellen zienderogen. Waar teveel gekapt was, zodat er geen schaduw meer was om de kiemende bomen te beschermen, is alles overwoekerd door struweel en klimplanten. Dit wordt beheerd en nieuwe streekeigen kiemen van de woudreuzen worden aangeplant. Tijdens die eerste periode kan het secundair bos zich langzaam herstellen tot een bos met een biodiversiteit die doet denken aan primair regenwoud. Vanzelfsprekend is, dat de variatie

aan biodiversiteit in secundair bos een veelvoud is van dat in de exotische plantages.

Het woud is met 100.000 ha ook groot genoeg voor een leefbare populatie Sumatraanse tijgers, gibbons en tapirs en ook de Aziatische olifant komt in het gebied voor. Het wetenschappelijk onderzoek en de inventarisaties van de planten en dieren in het gebied zijn op kruissnelheid. Een mooi resultaat zijn de beelden van de bewegingscamera's die op strategische plaatsen in het woud zijn opgesteld. Je kan die beelden bekijken op www.natuurpunt.be/sumatra

De achilleshiel van grote natuurbeschermingsprojecten?

Ria Saryanthi, biologe bij Burung Indonesië: "Nu proberen we het laatste tropisch regenwoud te beschermen. Dit is een enorme uitdaging, zowel voor mezelf, als voor heel Burung Indonesië en mijn landgenoten. We moeten met open geest en nieuwe ideeën omgaan met de opmerkingen van de lokale bevolking en de regering, en ontwikkeling en bescherming duurzaam combineren. De sleutel voor het succesvol beschermen van de regenwouden van Sumatra ligt in samenwerking."

Die samenwerking en het bouwen aan een lokaal draagvlak blijkt tien jaar later nog de grootste uitdaging. Het verminderen van illegale houtkap en brandpreventie zijn twee belangrijke factoren voor het succesvol behoud van het woud. De negatieve impact hopen we te voorkomen door de infrastructuur te optimaliseren en lokale verenigingen intensief te laten samenwerken met de inwoners van naburige dorpen. Meer dan 70 medewerkers patrouilleren in het woud. De meeste van hen zijn lokale inwoners, sommige jaagden vroeger in het gebied. Een belangrijke taak is het voorkomen van bosbranden, op twee jaar tijd hebben ze met succes 82 branden gestopt.

Harapanregenwoud blijft bestaan dankzij jou

Het Harapanproject van BirdLife International is op vele vlakken uniek. We beschermen een onbeschrijflijke rijkdom aan biodiversiteit in één groot aaneengesloten gebied. Het grote woudcomplex strekt zich uit over ongeveer 31 km van oost naar west en 33 km van noord naar zuid. Als je het Harapanwoud naar Vlaanderen zou verplaatsen dan overlapt het tweederde van het Vlaamse bosoppervlak.

Wil je over het project op de hoogte blijven? Surf naar de website van het Harapan project: <http://harapanrainforest.org> of www.natuurpunt.be/sumatra

La Calestienne

gastenkamers en maaltijden tot 21 personen

Als vakantie maakt de natuur uw gezins tijd een van uw verblijf en
aanwinst in het natuurpark Viroin-Harmonie en een onvergetelijke vakantie te maken.

La Calestienne
Rue de la Poste 11, 2800 Mechelen
015-29 72 20
www.lacalestienne.be

Ontdek deze 100 % natuurlijke inbouw houtoven voor brood, pizza, ovenschotels,...

Kies voor de unieke smaak van een houtoven en een authentieke leefstijl ! De houtovens van Le Panyol zijn een 100 % natuurproduct gebakken in de vuurvaste witte aarde van de groeven van Larnage (Provence).

- traditionele koepelvorm in segmenten
- ± 1 uur branden voor 4 uur baktijd
- perfecte verbranding met hoog rendement
- een evenredige warmteverspreiding
- eenvoudige plaatsing, binnen of buiten
- bekleding naar eigen smaak

Toonzaal in uw buurt en een brochure:

- www.0207.dutry.info - **Batibouw: stand 6110**
- Bel : 056 77 60 90 - Fax : 056 77 42 94
- Schrijf naar LE PANYOL Belgium
Jagershoek, 10 - 8570 Vichte

EEN
PLUSPUNT
VOOR DE
NATUUR

natuurpunt

Verhuisd? Vragen over lidmaatschap?

Om te voorkomen dat je het volgende nummer van dit tijdschrift niet zou ontvangen, meld ons vandaag nog jouw nieuw thuisadres.

Neem daarvoor contact op met onze ledenadministratie, 015-29 72 51 of ledenadministratie@natuurpunt.be. Hier kan je ook terecht met alle vragen of problemen over je lidmaatschap.

Dienst: natuurbeheer, studie, communicatie, beleid, financiën, personeel, algemene zaken.

Coxiestraat 11, 2800 Mechelen, 015-29 72 20, info@natuurpunt.be, www.natuurpunt.be
geopend ma-vrij: 9u-17u

Dienst: Educatie & museum

Graatker 11, 2300 Turnhout, 014-47 29 55, educatie@natuurpunt.be

Natuurpuntwinkel

Stationstraat 40, 2800 Mechelen
www.natuurpunt.be/winkel, winkel@natuurpunt.be,
015-43 16 88

Bij sommige bezoekerscentra en secretariaten is er een kleine winkel. Die herken je aan het winkelsymbool.

Bezoekerscentra

NMC De Bourgoyen, Stad Gent i.s.m. Natuurpunt,
Driepikkelstraat 32, 9030 Gent, 09-216 44 78,
bc.bourgoyen@natuurpunt.be

Bezoekerscentrum Landschap De Liereman,
Schoorhovenberg 43, 2360 Oud-Turnhout, 014-42 99 66,
bc.deliereman@natuurpunt.be

Bezoekerscentrum Hageven,
Tussenstraat 10, 3910 Neerpelt, 011-80 26 77,
bc.hageven@natuurpunt.be

Bezoekerscentrum Mechels Rivierengebied,
Muizenhoekstraat 7, 2812 Muizen-Mechelen, 015-43 61 09,
bc.mechelsrivierengebied@natuurpunt.be

Bezoekerscentrum Uitkerkse Polder,
Kuiperscheeweg 20, 8370 Uitkerke-Blankenberge,
050-42 90 40, bc.uitkerksempolder@natuurpunt.be

Vlaams bezoekerscentrum de Otter

i.s.m. Natuurpunt, De Blankaart, Iepersteenweg 56, 8600 Woumen-Diksmuide, 051-54 52 44,
deblankaart@natuurpunt.be

Vlaams Bezoekerscentrum De Watersnip i.s.m. Natuurpunt, Vallei van de Zwarte Beek, Grauwe Steenstraat 7/2, 3582 Koersel-Beringen, 011-45 01 91,
watersnip.anb@vlaanderen.be

Bezoekerscentrum Huize Ernest Claes

E. Claesstraat 152, 3271 Zichem, 013-32 63 60,
bc.huizeernestclaes@natuurpunt.be

Bezoekerscentrum De Klapekster

Kolonie 41, 2323 Wortel, 03-383 02 08,
bc.deklapekster@natuurpunt.be

Bezoekerscentrum 't Vloot

Demerstraat 60, 3560 Linkhout, 013-55 63 81,
bc.tvloot@natuurpunt.be

Bezoekerscentrum Kiewit

Putvennestraat, 3500 Hasselt, 011-24 60 20,
bc.kiewit@natuurpunt.be

Voor openingsuren kijk je best op
www.natuurpunt.be/bezoekerscentra

Regionale secretariaten

West-Vlaanderen: De Blankaart, Iepersesteenweg 56,
8600 Woumen (Diksmuide)

Limburg: Kiewitdreef 5, Domein Kiewit, 3500 Hasselt,
011-24 60 20, info@natuurpuntlimburg.be

Vlaams-Brabant: Leuvensestraat 6, 3010 Kessel-Lo,
016-25 25 93

Antwerpen: Steenstraat 25, 2180 Ekeren,
03-541 58 25, antwerpennoord@natuurpunt.be

Redactie

Eindredacteur: Sofie Versweyvelde, 015-29 72 24,
sophie.versweyvelde@natuurpunt.be

Illustraties: Jenny Dedoncker

Prepress

Check-it.eu cvba
F. Lousbergkaai 105/1, 9000 Gent
09-265 85 76, info@check-it.be

Druk

Drukkerij Corelio Printing nv. Erpe-Mere
Papier: Respecta60, 60% gerecycleerd, 40% chloorvrije vezels
van verantwoord beheerde bossen.
Oplage: 90.000 exemplaren

Verantwoordelijke uitgever

Chris Steenwegen, Coxiestraat 11, 2800 Mechelen

Lid worden van Natuurpunt

Het lidmaatschap bedraagt € 24 per kalenderjaar en is geldig voor het hele gezin. Overschrijven op rekeningnummer 230-0044233-21 van Natuurpunt, IBAN: BE17 2300 0442 3321, BIC: GEBABEBB.

Abonnementen op Natuur.focus en Natuur.oriolus

Leden van Natuurpunt kunnen zich abonneren op de gespecialiseerde tijdschriften Natuur.focus en Natuur.oriolus. Het abonnement kost € 8,5 voor elk van deze tijdschriften. Wie intekent op beide tijdschriften betaalt slechts € 14,5.

Dit bedrag is over te schrijven op rekeningnummer 230-0044233-21 van Natuurpunt, IBAN: BE17 2300 0442 3321, BIC: GEBABEBB met vermelding van de titel van het tijdschrift en (indien mogelijk) je lidnummer.

Lidgeld en abonnementen kunnen samen worden betaald indien duidelijk wordt vermeld welk(e) tijdschrift(en) men wenst.

Donateurs

Voor giften vanaf € 40 krijgt u een fiscaal attest. Giften mogen worden gestort op rekening 293-0212075-88, IBAN: BE56 2930 2120 7588, BIC: GEBABEBB. Indien een projectnummer of projectnaam wordt vermeld, gaat de gift naar het bedoelde reservatenfonds.

Nalattenschappen en legaten

Geregeld besluiten mensen om via een nalatenschap of legaat ons natuurbehoudswerk te steunen. Dat is niet alleen een goede zaak voor onze vereniging, ook de legataris zelf verzekert er zich van dat flink wat minder erfenisrechten naar de staatskas vloeien dan bij een gewone erfenis.

Overweegt u ook om die stap te zetten en onze vereniging te begunstigen, dan raden we u aan een notaris te raadplegen. Die kan u exact meedelen hoe u te werk moet gaan en welke formule het best bij u past.

Voor nog meer inlichtingen over de mogelijkheden van legaten en schenkingen ten voordele van ons natuurbehoudswerk, kan u terecht bij Ward Stulens, 015-29 72 47. Hij zal graag antwoorden op uw vragen.

Partners voor natuurbehoud

De Vlaamse overheid erkent en steunt Natuurpunt in de strijd voor natuurbehoud.
www.vlaanderen.be

Jonger dan 25? Neem eens een kijkje op www.jnm.be

Natuurpunt werkt op wereldschaal mee aan het behoud van natuur en soortenrijkdom.

Als Vlaamse partner van BirdLife International en van Eurosite ondersteunen we zusterorganisaties en beschermingsprojecten. In Wallonië werken we samen met Natagora.

Voor diverse projecten her en der in Vlaanderen kan Natuurpunt rekenen op de financiële rugsteun van de Europese Unie in het kader van het LIFE-programma.
www.natuurpunt.be/life

MIX
Papier van
verantwoorde herkomst
FSC® C004762

24-25 MAART

Delhaize en Brico roepen op om zwerfvuil op te ruimen.

We hebben maar één planeet dus we kunnen ze maar beter verzorgen. Onder dit motto organiseren Delhaize en Brico samen met ambassadrice Kim Gevaert op 24 en 25 maart "What's up? Clean up!". Een nationale opkuisdag waarbij we zo veel mogelijk zwerfvuil willen opruimen. Een initiatief dat Natuurpunt graag ondersteunt.

Brico & Delhaize bonnen of storting ten voordele van Natuurpunt.

Per 10 gevulde zakken van 50 liter, heb je recht op een aankoopbon van 30 euro die geldig is bij Delhaize en een aankoopbon van 10 euro bij Brico. Bo-

vendien krijg je ook nog kortingsbonnen voor producten van de partners die de actie mee ondersteunen. Fotografeer met je team het aantal zakken zwerfvuil die je verzamelde en stuur die gegevens door naar de website.

Schenk het bedrag van je bonnen aan Natuurpunt.

Bij je inschrijving kan je ook kiezen of je het bedrag van de bonnen wil schenken aan Natuurpunt. Elke zak verzameld zwerfvuil kan dus een geschenk opleveren voor de grootste natuurfamilie van Vlaanderen. Twee keer winst voor de natuur!

BRICO

Alle info en inschrijven op www.whatsupcleanup.be

Word gids op een waterzuivering

Ben je begaan met het milieu in je omgeving en beschik je over een gezonde dosis gidstalenten?

Vijfentwintig rioolwaterzuiveringsinstallaties in Vlaanderen zijn uitgerust om tijdens de kantooruren groepen te ontvangen. Ter versterking van het huidige team in **Sint-Niklaas** en **Lokeren** zoekt Aquafin enthousiastelingen die een centje willen bijverdienen door jong en oud te laten kennis maken met de boeiende weg van vuil naar proper water.

Als Aquafingids kan je rekenen op een degelijke ondersteuning door opleiding en modern presentatiemateriaal.

Je ziet jezelf helemaal in deze rol?

Stuur dan vóór 15 mei 2012 je kandidatuur naar:
Aquafin, dienst Communicatie, Dijkstraat 8,
2630 Aarselaar.

Voor meer informatie over de rondleidingen
kan je terecht op www.aquafin.be